
**RAKENNUSALAN AMMATILLISEN
PERUSKOULUTUKSEN AMMATTIOSAAMISEN
NÄYTTÖJEN TOTEUTUMINEN JA KEHITTÄMINEN
VALTAKUNNALLISESTI**

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Rakentamisen koulutusohjelma

Hämeenlinna 12.05.2012

Olli Saalasti

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Rakentamisen koulutusohjelma

Tekijä

Olli Saalasti

Vuosi 2012

Työn nimi

Rakennusalan ammatillisen peruskoulutuksen
ammattiosaamisen näyttöjen toteutuminen ja kehittäminen valtakunnallisesti

TIIVISTELMÄ

Ammattiosaamisen näytöt tulivat rakennusalan toisen asteen ammatilliseen peruskoulutukseen syksyllä 2006. Kuuden vuoden aikana näyttöjen toteutumista ja näyttötyötä tehneiden kokemuksia on kartoitettu vähän. Työssäni selvitän näyttöjen kuvaamista opetussuunnitelmissa sekä rakennusalan ammatinopettajien näkemyksiä ja ajatuksia näyttöjen toteutumisesta aiemmilta vuosilta. Opinnäytetyön ensimmäisenä tavoitteena oli arvioida 10 920 rakennusalan näytön kuvaukset ja niiden taso opetussuunnitelmissa. Arvioinnissa käytettiin valtakunnallista arviointikriteeristöä, jossa on esitetty mitkä arviointisisällöt kuuluvat kunkin ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnin perustaksi. Toisena tavoitteena oli kartoittaa näyttötyötä tehneiden kommentteja ja mielipiteitä näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista. Tiedonhankinta toteutettiin kyselytutkimuksena, joka sisälsi sekä määrällisiä että laadullisia kysymyksiä. Kolmantena tavoitteena oli muodostaa ehdotuksia siitä, miten näyttöjä tulisi kehittää. Kehittämisideat pohjautuivat kyselystä saatuihin palautteisiin ja erikseen pidetyn työpajan anteihin ja yhteenvetoihin.

Näytön kuvauksista lähes 80 % vastasi tutkinnon perusteiden ammatitaitovaatimuksia. Kyselyn tulosten mukaan näytöt toteutetaan pääosin työssäoppimisen aikana ja näyttöjä on kuusi opiskelijaa kohden. Arviointisuunnitelma on käytössä 48 % vastaajista. Oppilaitosnäytön arvioinnista päättää pääasiassa ammatinopettaja. Yrityksessä näytöt ottavat vastaan yrityselämän edustajat ja opettaja yhdessä.

Näyttöjen kuvausten arvioinnin ja kyselyn pohjalta syntyi uusia ideoita ja kehittämis ehdotuksia. Merkittävimpänä kehittämis ehdotuksena esitettiin koulutusaikojen valinnaisuus eli kaksivuotinen lyhyempi peruskoulutus ja kolmevuotinen jatko-opintoihin tähtäävä peruskoulutus. Toinen huomioitava kehittämis ehdotus oli näyttöjen määrän vähentäminen ja panostaminen enemmän laatuun ja näyttöjen arviointiin. Ammatillisen koulutuksen laatijan ja koulutuksen järjestäjän on hyvä tarkastella näitä tuloksia uudistettaessa tulevaisuuden rakennusalan koulutusta.

Avainsanat Ammattiosaamisen näytöt, rakennusalan ammatillinen peruskoulutus, näyttöjen kehittäminen, työssäoppiminen, kyselytutkimus

Sivut

64 s. + liitteet 10 s.

Master's Degree of Applied Science

Degree Programme in Construction and Environmental Engineering

Author

Olli Saalasti

Year 2012

Subject of Master's thesis

Carrying out and developing the demonstration of vocational skills in the Finnish basic training programme for construction.

ABSTRACT

Demonstration of vocational skills was introduced to the second stage of the construction training programme in Autumn 2006. My thesis explores the demonstration of vocational skills as part of the teaching plan, as well as the views and thoughts of the construction teachers on how the demonstrations have been carried out during previous years. The main aim of the thesis was to assess 10 920 demonstrations of vocational skills and their level of importance in the teaching plan. The second aim was to collect comments and opinions on how well the demonstrations are carried out and assessed. Information gathering was performed with a questionnaire which included quantitative and qualitative questions. The third aim was to offer suggestions on how the demonstrations could be developed. Ideas for development are based on the feedback received in these questionnaires, as well as the results and conclusions from a separate workshop.

Almost 80% of the demonstrations corresponded with the vocational skill requirements set for the qualification. The results of the questionnaire show that demonstrations are mainly carried out during the on-the-job learning period, and each student will perform six demonstrations. The assessment plan is used for 48% of those who took the questionnaire.

Based on the assessment of the demonstrations of vocational skills and the questionnaire, new ideas and development suggestions were born. The most significant development suggestion was to offer a choice of training programmes, i.e. a shorter 2 year basic training programme, and a 3 year basic training programme which would lead to post graduate training. Another significant development suggestion was to reduce the number of demonstrations, and concentrating more on the quality of the demonstration and how they are evaluated. The person who drafts the training and the provider of the training should examine these results when making changes to the construction training programme in the future.

Keywords Demonstration of vocational skills, vocational training of construction, developing the demonstrations, on-the-job learning, questionnaire research

Pages

64 p. + appendices 10 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	4
1.1.	Lähtökohdat.....	4
1.2.	Tavoitteet, tutkimuskysymykset ja rajausta.....	4
2	RAKENNUSALAN AMMATILLISEN KOULUTUKSEN KEHITYSVAIHEITA.....	5
2.1.	Oppipoika, kisälli ja mestari.....	5
2.2.	Ammattikoulujärjestelmän muotoutuminen nykytilaan.....	5
3	AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT.....	7
3.1.	Rakennusalan perustutkinnon tavoitteet.....	7
3.2.	Ammattiosaamisen näytöt osaamisen näytön välineenä.....	8
3.3.	Näyttöjen kuvaus opetussuunnitelmassa.....	9
3.4.	Koulutuksen järjestäjän tehtävät ammattiosaamisen näytöissä.....	12
4	TIEDONHANKINTAMENETELMÄT.....	15
4.1.	Näyttöön perustuva aineisto ja analysointi.....	15
4.2.	Kyselytutkimuksen toteutus ja vastausten analysointi.....	15
4.3.	Kehittämistyöpaja.....	16
5	TULOKSET.....	18
5.1.	Näyttöjen kuvaukset ja niiden taso.....	18
5.2.	Näyttöjen toteutus eri oppilaitoksissa.....	19
5.2.1.	Taustatiedot näyttöjen järjestämisestä.....	19
5.2.2.	Näyttöjen toteuttamisen paikka.....	22
5.2.3.	Näytöt ja osaamisen kuvaaminen.....	27
5.2.4.	Näyttöjen arviointi.....	29
5.2.5.	Erityisopiskelijoiden näyttöjen järjestäminen.....	36
5.2.6.	Näyttöjen vaikutus opettajien työhön.....	38
5.2.7.	Koulutus näytöihin.....	47
5.3.	Näyttöjen ja koulutuksen kehittämis ehdotukset.....	49
6	TULOSTEN YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT.....	55
7	LUOTETTAVUUSTARKASTELU.....	61
8	JATKOSUUNNITELMA JA KEHITYSEHDOTUKSET.....	62
	LÄHTEET.....	64

1 JOHDANTO

1.1. Lähtökohdat

Nuorten eli toisen asteen rakennusalan ammatilliseen peruskoulutukseen ammattiosaamisen näytöt otettiin käyttöön syksyllä 2006. Näytöt ovat olleet käytössä yli viisi vuotta.

Ammattiosaamisen näyttö on koulutuksen järjestäjän ja työelämän eli jonkin yrityksen välinen yhteinen prosessi, jossa opiskelija suorittaa ennalta suunnitellun työntehtävän. Työtehtävässä opiskelija näyttää kuinka hyvin hän on saavuttanut opetussuunnitelmassa määritetyn osaamisen tason. Opiskelijan tekemä työ eli osaaminen arvioidaan yhdessä yrityksen, opiskelijan ja opettajan kesken. Näyttö voidaan antaa myös oppilaitoksessa tai oppilaitoksen työmaalla. Näyttöjen jäljet juontuvat oppipoika-, kisälli- ja mestarijärjestelmästä.

Näyttöihin kohdentuvaa tietoa on kerätty jonkin verran. Ammattiosaamisen näyttöjen parissa työskentelevien kokemuksia ei liioin ole valtakunnallisesti tutkittu tai selvitetty. Työssäni selvitän näyttöjen kohteita ja niiden kuvaamista opetussuunnitelmissa sekä rakennusalan ammatinopettajien näkemyksiä ja ajatuksia näyttöjen toteutumisesta aiemmilta vuosilta.

1.2. Tavoitteet, tutkimuskysymykset ja raja

Opinnäytetyön kokonaistavoitteena on kehittää rakennusalan ammattiosaamisen näyttöjä rakennusalan toisen asteen koulutuksessa. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää näyttöjen kohteita ja kuvaamista. Toisena tavoitteena on selvittää näyttöjen toteuttajien mielipiteitä ja kokemuksia näyttöjen toteuttamisesta. Kolmantena tavoitteena on laatia selvityksen pohjalta kehittämisohdotuksia näyttöjen kehittämiseksi.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitkä ovat näyttöjen kuvaukset ja niiden taso?
2. Miten näytöt toteutetaan eri oppilaitoksissa?
 - a. Miten näyttöjä toteutetaan?
 - b. Miten näyttöjä arvioidaan?
 - c. Miten erityisopiskelijoiden näytöt on toteutettu?
3. Miten näyttöjä ja koulutusta tulisi kehittää?

2 RAKENNUSALAN AMMATILLISEN KOULUTUKSEN KEHITYSVAIHEITA

2.1. Oppipoika, kisälli ja mestari

Käsityöläiseksi aikova poika tuli nuorella iällä, 14 -vuotiaana mestarin oppipojaksi. Ammattikunta valvoi tarkkaan, että mestari ja oppipoika kumpikin täyttivät säädetyt velvollisuutensa toisiaan kohtaan. Oppipojan tuli olla kuuliainen ja ahkera sekä noudattaa kaikessa mestarin tahtoa. Mestarin taas tuli pitää huoli, että oppipoika sai asiaan kuuluvan ammatinopetuksen. Työpajassa hänen ensimmäisiä tehtäviään oli työpajan siistinä pitäminen ja vähitellen hän sai oppia erilaisia työmenetelmiä. Oppiaika kesti kolmesta viiteen vuotta. Lisäksi oppipojan oli käytävä sunnuntaikoulua taitaakseen mm. kirjoituksen laskemisen sekä uskonnon opin.

Tämän jälkeen koitti kisälliaika, joka kesti kolme vuotta. Tämän kolmen vuoden aikana kisälli toimi eri mestarien alaisuudessa hankkimalla laajan ammatillisen osaamisen. Laajalla osaamisella oli merkityksensä kun kisälli kolmen vuoden kuluttua saattoi hakea mestariksi.

Ammattikuntien oppilaskasvatusta säädeltiin ammattikuntajärjestyksellä ja -säädöksellä. Ensimmäinen ammattikuntajärjestys valtion toimesta annettiin 1600-luvun alussa. Ammattikuntajärjestys piti sisällään erilaisia määräyksiä oppipojan etenemisestä kisälliksi ja mestariksi saakka. (Klemelä 1999, s.32.)

Ammattikuntajärjestysten mukaan käsityöelinkeinoa sai harjoittaa vain siihen oikeutetuissa kaupungeissa alan ammattikuntaan hyväksytty mestari.

Opetuksen ja kasvatuksen sisällöstä säädöksissä todettiin vain, että mestarin oli kyettävä opettamaan ja kisällien oli opetettava oppilaita. Muuten niin oppilaat kuin tietyin liennytyksin kisällitkin olivat mestarin isäntä- ja kuritusvallan alaisia. Eli heidän oli osallistuttava kaikkiin niihin tehtäviin ja toimiin jotka tapahtuivat mestarin perheen kotiyhteyksessä. (Raitaniemi, Rajaniemi, Ruohotie, Harra, 2000, s.20.)

2.2. Ammattikoulujärjestelmän muotoutuminen nykytilaan

Ammatillisten oppilaitosten järjestelmällistyminen alkoi 1900-luvun alkupuolella. Hallintoja yhtenäistettiin mm. siksi että koko ammatillista koulutusta pystyttiin kokonaisvaltaisesti kehittämään. Ammatillisen koulutuksen yhtenäistäminen ja järjestelmällistyminen jatkui edelleen keskiasteen uudistuksessa. Keskiaste käsitti tuolloin lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen. Ammatillinen koulutus oli muotoutunut siten, että kansakoulun käyneille annettiin ns. koulutason opetusta ja taas keskikoulun käyneet saivat työnjohtajakoulutusta. Tämä tasoryhmittely poistui 80-luvun alkupuolella. Keskiasteen uudistamista pidettiin tärkeänä

myös koulutusjärjestelmän toimimattomuuden vuoksi. Ylioppilaita oli aivan liikaa ja ammatilliseen koulutukseen ei ollut riittävästi hakijoita. 1970-luvun alussa ammatillisen koulutuksen rakennetta uudistettiin siten, että aiempien satojen linjojen sijaan koulutus rakennettiin muutaman kymmenen peruslinjan varaan.

Keskiasteen uudistamisen johdosta ammatillinen koulutus siirtyi valtion kontrolliin. 1980-luvun lopulla alkoi koulutus ja työelämä eriytyä. Ammatillisessa koulutuksessa syntyneet ammatit eivät vastanneetkaan työelämän ammatteja. Lisäksi tuolloin alkanut lama ja työttömyyden kasvu vaikeuttivat työhön pääsyä. (Klemelä 1999, s.365–371.)

Ammattitaidon opettamista haluttiin lähentää työelämän kanssa ja 2000-luvun alussa ammatillinen koulutus tuli kolmivuotiseksi ja osa koulutuksesta (puoli vuotta) suoritetaan nykyäänkin työpaikoilla.

Tänä päivänä ammatillinen koulutus kilpailee täysin tasapuolisesti lukiokoulutuksen kanssa ja tietyille ammatillisen koulutuksen aloille on vaikeampi päästä kuin lukioon. Lisäksi oppisopimuskoulutuksen arvostus ja sen asema on vankasti noussut tämän vuosikymmenen yhdeksi ammatillisen koulutuksen vaihtoehdoksi.

Kuva 1. Rakennusalan opiskelijat ovat rakentamassa varastoa oppilaitoksessa.

3 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT

3.1. Rakennusalan perustutkinnon tavoitteet

”Rakennusalan perustutkinnon suorittaneella on monipuolinen ammattitaito ja hän kehittää sitä jatkuvasti. Hän on luotettava, laatu tietoinen, oma-aloitteinen sekä asiakaspalvelu- ja yhteistyöhenkinen. Hänen on osattava soveltaa oppimiaan taitoja ja tietoja vaihtelevissa työelämän tilanteissa. Hän pystyy näkemään työnsä osana suurempia tehtäväkokonaisuuksia ja pystyy ottamaan huomioon lähialojen ammattilaisten tehtävät omassa työssään. Rakennusalan ammattilainen tekee työnsä rakennusalan laatuvaatimusten mukaisesti sekä käsittelee materiaaleja huolellisesti ja taloudellisesti. Hän osaa suunnitella työnsä piirustuksien avulla, osaa tehdä materiaali- ja työmenekkilaskelmia sekä hän osaa esitellä ja arvioida omaa työtään.

Rakennusalan perustutkinnon suorittanut osaa lukea sekä talonrakentamiseen että maarakentamiseen liittyviä piirustuksia. Hänellä on mittaustöissä ja rakennustyömaan laskentatehtävissä tarvittavat matemaattiset valmiudet. Hän osaa rakennusfysiikan perusteet, jotka tulevat entistä tärkeämmiksi korjausrakentamisen lisääntyessä.

Laaja-alaisen elinkaari palvelumallien yleistyessä rakennusalan yrityksissä, rakennusalan ammattilaisen on toimittava erilaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti sekä ilmaistava näkökantoja selkeästi ja luottamusta herättäen.

Rakennusalan perustutkinnon suorittanut ottaa erityisen tarkkaan huomioon työn turvallisuuden sekä työkyvyn edistämisen, koska rakennusala on työturvallisuudeltaan vaarallinen toimiala ja turvallisia työtapoja sekä oikeaa asennetta arvostava työturvallisuuskulttuuri on vasta kehittymässä rakennusosalalle.

Ympäristötietoisuus rakentamisessa edellyttää rakentajilta uusia tietoja esimerkiksi eri materiaalien ominaisuuksista. Rakennusalan ammattilainen osaa vastata asiakkaan kysymyksiin materiaalin tai tuotteen valmistuksen, käytön ja hävittämisen yhteydessä syntyvistä päästöistä ja jäteongelmista.

Rakennusosalalla toimivat osaavat käyttää tietotekniikkaa. Lähitulevaisuudessa ollaan tilanteessa, jossa kaikki rakennusalan tieto voi olla ja liikkua osapuolten välillä sähköisenä. Tällaisen tiedon-siirron osaaja on alalla etulyöntiasemassa, koska sähköinen tiedonsiirto merkitsee nopeutta ja tietojen tehokasta hyödyntämistä.

Kansainvälistyminen asettaa varsinaisen ammattitaidon lisäksi muita haasteita. Kansainvälisen rakentajan taitoja ovat vieraiden kielten hallinta, kohdemaan kulttuurin ymmärtäminen, palvelu-alttius, erilaisiin oloihin mukautuminen ja tietotekniikan hallinta oman ammatin lisäksi.

Perustutkinnon suorittaneella on alan perusvalmiuksien lisäksi erikoistuneempi osaaminen talon-rakennuksesta, maarakennuksesta,

maarakennuskoneenkuljetuksesta tai kivirakentamisessa. Perustutkinnon suorittaneella on edellytykset kehittää itseään ja suorittaa ammattitutkinto työkokemusta saatuaan.

Talonrakennuksen koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut talonrakentaja osaa tehdä talonrakennustyömaan perustusvaiheen töitä. Hän osaa tehdä ulko- ja väliseinätyöt sekä vesikaton runkotyöt eristystöineen suunnitelmien ja asiakirjojen mukaan. Talonrakentaja osaa käyttää rakennustyömaan perustustyövälineitä, oikeita työtapoja ja materiaaleja. Talonrakennuksen koulutusohjelmassa voi erikoistua kirvesmiestöihin, muuraukseen, betonointiin, teräsrakentamiseen, korjausrakentamiseen, kivirakentamiseen, hirsirakentamiseen, mittaustöihin tai rakennusalan moniosaajaksi.”

(Rakennusalan perustutkinnon perusteet, 2009, s.6.)

3.2. Ammattiosaamisen näytöt osaamisen näytön välineenä

Ammattiosaamisen näytöt ovat muuttaneet opiskelijan oppimista ja opetusta työelämälähtöisemmäksi. Opiskelija siis näyttää osaamistaan näytöillä ja kun näyttöpaikkana on yrityseltä niin tämä vielä vahvistaa ammattitaidon oppimista.

”Ammattiosaamisen näytöt ovat ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelman perusteissa koulutuksessa osa opiskelija-arviointia. Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua, toteuttamista ja arviointia säätelevät laki ja asetus ammatillisesta koulutuksesta muutoksineen (L 630/1998, L 479/2003, L 601/2005, A 811/1998, A 603/2005) sekä Opetushallituksen määräys (M 32/011/2005) ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelman perusteista.

Ammattiosaamisen näytöt ovat koulutuksen järjestäjän ja työelämän yhdessä suunnittelema, toteuttama ja arvioima työtilanne tai työprosessi. Ammattiosaamisen näytössä opiskelija osoittaa tekemällä käytännön työtehtäviä mahdollisimman aidoissa työtilanteissa, miten hyvin hän on saavuttanut opetussuunnitelman perusteiden ammatillisten opintojen tavoitteissa määritellyn työelämän edellyttämän ammattitaidon. Ammattiosaamisen näytöt eivät muuta nykyisin käytössä olevia arvioinnin kohteita ja kriteerejä, vaan opiskelijan arviointi perustuu edelleen opetussuunnitelman perusteissa annettuihin määräyksiin.

Ammattiosaamisen näytöillä arvioidaan muun arvioinnin ohella opiskelijan ammatillista osaamista työpaikalla, oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa. Ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa ammattiosaamisen näytöt ovat osa koulutusta ja sijoittuvat koko koulutuksen ajalle.

Ammattiosaamisen näytöt annetaan kaikista ammatillisten opintojen opintokokonaisuuksista (90 ov). Poikkeuksena ovat kuitenkin ne valinnaiset opinnot, jotka sisällöltään ovat yhteisiä opintoja tai lukio-opintoja. Näitä opintoja ei arvioida näytöillä. Koulutuksen järjestäjän

päätöksellä ammattiosaamisen näyttö voidaan antaa myös vapaasti valittavista opinnoista (10 ov), mikäli ne ovat ammatillisia. Yhteisistä opinnoista (20 ov) ei anneta erillisiä näyttöjä.” (OPH 2006, s.6.)

3.3. Näyttöjen kuvaus opetussuunnitelmassa

Valtakunnallisessa rakennusalan ammatillisen perustutkinnon perusteissa (2009) on esitetty mitä arviointiin liittyviä kohteita ja kriteerejä kuhunkin tutkinnon osaan kuuluu.

Ammattitaidon osoittamistavat kaikille pakollisessa tutkinnonosassa perustustöissä laajuudeltaan 15 opintoviikkoa (perustustyöt 15 ov) on seuraavanlainen.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä perustustöitä rakennustyömaalla tai muussa mahdollisimman hyvin rakennustyömaan oloja vastaavassa paikassa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytöllä (perustustyöt 15 ov) arvioidaan vähintään *työprosessin hallinta* kokonaan *työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien hallinnasta* perustustyömenetelmien hallinta, *työn perustana olevan tiedon hallinnasta* piirustusten tulkitseminen, *elinikäisen oppimisen avaintaidoista* terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Seuraavassa esitetään luettelo valtakunnallisen rakennusalan ammatillisen perustutkinnon perusteissa kuvatut (**perustustyöt 15 ov**) arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	<ul style="list-style-type: none"> Opiskelija tai tutkinnon suorittaja 		
Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	<ul style="list-style-type: none"> suunnittelee ohjattuna omaa työtään 	<ul style="list-style-type: none"> suunnittelee annettujen ohjeiden mukaan oman työnsä 	<ul style="list-style-type: none"> tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti
Työn kokonaisuuden hallinta	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti 	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita 	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työaikoja ja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista
Taloudellinen ja laadukas toiminta	<ul style="list-style-type: none"> toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti 	<ul style="list-style-type: none"> toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti. 	<ul style="list-style-type: none"> toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	<ul style="list-style-type: none"> Opiskelija tai tutkinnon suorittaja 		
	mukaisesti.		omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	<ul style="list-style-type: none"> Opiskelija tai tutkinnon suorittaja 		
Perustustyömenetelmien hallinta	<ul style="list-style-type: none"> tekee tavallisimpia perustustöihin liittyviä maarakennus-, viemäri-, salaoja- ja eristystöitä ohjattuna 	<ul style="list-style-type: none"> tekee tavallisimpia perustustöihin liittyviä maarakennus-, viemäri-, salaoja- ja eristystöitä annettujen ohjeitten perusteella 	<ul style="list-style-type: none"> tekee tavallisimpia perustustöihin liittyviä maarakennus-, viemäri-, salaoja- ja eristystöitä piirustusten mukaisesti lähes itsenäisesti
	<ul style="list-style-type: none"> avustaa mittaustöissä 	<ul style="list-style-type: none"> tekee mittaustöitä perusmittavälineillä ohjattuna 	<ul style="list-style-type: none"> käyttää perusmittavälineitä perustöiden eri vaiheissa
	<ul style="list-style-type: none"> tekee tavanomaisten anturoiden muotti-, raudoitus-, betonointi-, purku- ja jälkihoitotöitä 	<ul style="list-style-type: none"> tekee tavanomaisten anturoiden muotti-, raudoitus-, betonointi-, purku- ja jälkihoitotöitä työryhmän jäsenenä annettujen ohjeiden 	<ul style="list-style-type: none"> tekee tavanomaisten anturoiden muotti-, raudoitus-, betonointi-, purku- ja jälkihoitotöitä työryhmän jäsenenä piirustusten mukaan
	<ul style="list-style-type: none"> toimii muuraustyöryhmän jäsenenä aiheuttamatta häiriötilanteita 	<ul style="list-style-type: none"> muuraa ohjattuna perustusharkkoja valmiiden johteiden mukaisesti 	<ul style="list-style-type: none"> muuraa perustusharkkoja valmiiden johteiden mukaisesti

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	<ul style="list-style-type: none"> Opiskelija tai tutkinnon suorittaja 		

Piirustusten - tulkitseminen	<ul style="list-style-type: none"> osaa rakennustyömaan yleisimmät piirustusmerkinnät. 	<ul style="list-style-type: none"> etsii itsenäisesti piirustuksista omiin työtehtäviinsä liittyviä yksityiskohtia. 	<ul style="list-style-type: none"> lukee perustusrakenteisiin liittyviä rakennuspiirustuksia siten, että pystyy niiden perusteella tekemään yksinkertaisia materiaaalilaskelmia lukee työmaan aluesuunnitelmaa siten, että pystyy toimimaan sen mukaisesti.
---------------------------------	---	--	---

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	<ul style="list-style-type: none"> Opiskelija tai tutkinnon suorittaja 		
Terveys, - turvallisuus ja toimintakyky	<ul style="list-style-type: none"> suhtautuu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään 	<ul style="list-style-type: none"> vastaa toimintansa turvallisuudesta 	<ul style="list-style-type: none"> kehittää toimintaansa turvallisemmaksi
	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa 	<ul style="list-style-type: none"> noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa huomioon työssään työyhteisön muut jäsenet 	<ul style="list-style-type: none"> havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	<ul style="list-style-type: none"> käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä 	<ul style="list-style-type: none"> varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet 	<ul style="list-style-type: none"> arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön ja huolehtii itsenäisesti työympäristönsä työturvallisuudesta
	<ul style="list-style-type: none"> ottaa ohjattuna huomioon toiminta- ja työkyvyn ylläpitämisen työssään. 	<ul style="list-style-type: none"> on motivoitunut terveellisten elintapojen sekä toiminta- ja työkyvyn ylläpitämiseen. 	<ul style="list-style-type: none"> on motivoitunut terveellisten elintapojen sekä toiminta- ja työkyvyn itsenäiseen ylläpitämiseen ja edistämiseen.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

3.4. Koulutuksen järjestäjän tehtävät ammattiosaamisen näytöissä

Laki velvoittaa koulutuksen järjestäjät asettamaan toimielimen tai useampia toimielimiä ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten (L 601/2005 25 a §). Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa, kuten johtosäännössä, on otettu huomioon toimielimen asettaminen sekä toimielimelle tulevien tehtävien ja toimintatapojen määrittely. Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että toimielimen jäsenet on koulutettu tehtäväänsä.

”Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmaan on tehtävä ammattiosaamisen näyttöjen edellyttämät tarkistukset ja varmistettava, että opetussuunnitelma on työelämälähtöinen. Velvoite yhteistyöstä elinkeino- ja muun työelämän kanssa (L 630/1998 6 §) toteutuu, kun opetussuunnitelmatyö tehdään yhdessä ja suunnitelmissa otetaan huomioon työelämän tarpeet. Työssäoppimisen sopimukset on tehtävä kirjallisesti (L 630/1998 16 §). Samalla kirjallisella sopimuksella sovitaan myös näytöistä, jotka toteutetaan ja arvioidaan työpaikoilla (A 603/2005 5 §). Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että ammattiosaamisen näytöt sisältyvät työssäoppimisen sopimukseen ja työpaikan edellytykset näyttöpaikoiksi on arvioitu.” (Opetushallituksen moniste 2/2004)

”Opettajat ja työpaikkaohjaajat ovat työssäoppimisen ja opiskelijan arvioinnin yhteydessä tottuneet tekemään ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua, toteutusta ja arviointia vastaavia tehtäviä. Ammattiosaamisen näytöt eivät niinkään vaikuta opetustyöhön sisältyviin tehtäviin, vaan lähinnä tapaan, jolla tehtävät hoidetaan. Ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönoton yhteydessä on huolehdittava siitä, että esimerkiksi opiskelijan arviointia ei tehdä moninkertaisesti toisiaan korvaavilla menetelmillä. Päällekkäisen työn välttämiseksi koulutuksen järjestäjällä tulee olla selkeä suunnitelma opintokokonaisuuksien muodostumisesta ja arvioinnista. Ammattiosaamisen näyttöjen myötä koulutuksen järjestäjän on sovittava opettajien ja työpaikkaohjaajien kanssa mm. siitä, kuka ja miten

- perehdyttää opiskelijat ja työelämän edustajat arviointiin
- suunnittelee näytön yhdessä työelämän edustajan ja opiskelijan kanssa
- huolehtii, että arviointi toteutetaan toimielimen hyväksymällä tavalla
- varmistaa näyttöpaikan sopivuuden
- varmistaa, että opiskelijalla on riittävät valmiudet antaa näyttö
- suunnittelee opiskelijan ohjaus- ja tukitoimia
- varmistaa, että opiskelijaa arvioidaan opetussuunnitelman mukaisilla arviointikriteereillä
- kannustaa ja antaa tarvittaessa ohjausta
- keskeyttää näytön, jos työ- tai asiakasturvallisuus vaarantuu tai jos on aiheutumassa merkittävää taloudellista vahinkoa
- tallentaa arvioinnin ja arvosanan
- suunnittelee tarvittaessa uusintanäytön.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että ammattiosaamisen näyttöjä suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat opettajat koulutetaan. Opettajat perehdytään

- ammattiosaamisen näytöistä annettuihin säädöksiin ja määräyksiin
- opiskelijan arviointiin näyttöjen avulla
- kansallisiin ammattiosaamisen näyttöaineistoihin
- ammattiosaamisen näyttöjen vaikutuksiin opetuksen yksilöllistämisessä ja henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laadinnassa
- opiskelijoiden ohjaus- ja tukitoimiin ammattiosaamisen näytöissä
- kansalliseen oppimistulosten arviointiin.

Koulutuksen järjestäjät vastaavat myös työelämän edustajien koulutuksesta. Joustavasti toteutettu koulutus antaa valmiuksia työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Koulutuksen tukena voi käyttää esimerkiksi Opetushallituksen laatimia perusteita (Opetushallituksen moniste 2/2004) kahden opintoviikon laajuiselle työpaikkaohjaajien koulutusohjelmalle. Koulutuksen keskeisenä sisältönä on

- ammatillinen koulutus ja työelämäyhteistyö
- opiskelijalähtöinen ohjaaminen
- työssäoppimisen ja näyttöjen toteuttaminen
- opiskelijan arviointi työpaikoilla.

Kaikille opiskelijoille ja kaikille arviointiin osallistuville on tiedotettava ennen opintojen alkamista arvioinnin periaatteista ja niiden soveltamisesta. Määräys koskee myös ammattiosaamisen näyttöjen arviointia. Edeltä käsin tulee tiedottaa esimerkiksi se, mikä vaikutus ammattiosaamisen näytöillä on opintokokonaisuuden arvosanaan, miten näytön voi uusua, arvosanan korottaa tai arviointiin hakea oikaisua, kuinka ammattiosaamisen näytöihin liittyvät arvosanat tallennetaan tai millainen tutkintotodistus on sisällöltään.

Opiskelijan tulee saada riittävästi tukea ja ohjausta ammattiosaamisen näyttöjen suorittamiseen. Tukea ja ohjausta tulee antaa opiskelijan sitä tarvitessa ennen näyttöä, näytön aikana sekä ohjaavana palautteena näytön jälkeen. Kokemusten perusteella ammattiosaamisen näytöihin liittyvät ohjaus ja tukitoimet palvelevat opiskelijoita parhaiten silloin, kun ne on suunnitelmallisesti nivottu osaksi koulutuksen järjestäjän muita ohjaus- ja tukitoimia.

Ammattiosaamisen näytöt vaikuttavat opiskelijan arviointiin ja opiskelijalle annettaviin todistuksiin. Koulutuksen järjestäjä vastaa, että opiskelijan arviointi toteutuu asetuksen ja määräysten mukaisesti ja että arviointiaineisto säilytetään asianmukaisesti. Koulutuksen järjestäjän on luotava menettelytavat arviointiaineiston tallentamiselle ja uudistettava tutkintotodistukset.

Opiskelijan hyväksytyt opintosuoritukset ja osaaminen arvioidaan käyttäen asteikkoa kiitettävä (3), hyvä (2) ja tyydyttävä (1). Vastaavaa asteikkoa käytetään arvioitaessa ammattiosaamisen näyttöjä. Erityisopetuksessa ammattiosaamisen näytöt voidaan arvioida myös sanallisesti. Vapaasti valittavat opinnot voidaan opiskelijan suostumuksella hyväksyä suoritetuksi ilman arvosanaa. (Asetus ammatillisesta koulutuksesta 1.11.1998/811, 10§)

Koulutuksen järjestäjän velvollisuutena on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua ulkopuoliseen arviointiin (L 34/2003 24 §). Koulutuksen järjestäjän tulee laatia suunnitelma siitä, miten ammattiosaamisen näytöistä saatua palautetta hyödynnetään koulutuksen kehittämisessä ja laadunvarmennuksessa. Tarvittaessa koulutuksen järjestäjä on myös velvollinen osallistumaan kansalliseen oppimistulosten arviointiin, joka perustuu ammattiosaamisen näytöistä saatavaan arviointitietoon. Näyttöjärjestelmän tuottamia arviointituloksia käyttävät hyväkseen mm. Opetushallitus, koulutuksen arviointineuvosto ja yliopistot.” (Ammattiosaamisen näytöt käyttöön. OPH, 2006)

Kuva 2. Opiskelijaryhmä suorittamassa ammattiosaamisen näyttöä.

4 TIEDONHANKINTAMENETELMÄT

4.1. Näyttöön perustuva aineisto ja analysointi

Ammattiosaamisen näytöillä opiskelija osoittaa osaamistaan joka arvioidaan asteikolla 1-3. Valtakunnallisessa rakennusalan opetussuunnitelmassa (6.3.2009) on esitetty mitkä arviointisisällöt kuuluvat kunkin ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnin perustaksi. Tästä valtakunnallisesta ohjeesta kukin koulutuksen järjestäjä laatii oman näyttösuunnitelman joka voi olla alakohtainen tai oppilaitosta käsittävä kokonaisuus.

Osallistuin Opetushallituksen kutsumana vuosina 2011 - 2012 Opetushallituksen järjestämään rakennusalan ammatillisen peruskoulutuksen oppimistulosten työryhmään jonka tehtävänä oli tehdä arviointia rakennusalan valtakunnallisesta oppimistuloksista. Työryhmään kuului kolme opetushallituksen asiantuntijaa ja toinen opettajien asiantuntija. Tehtävänäni arviointityöryhmässä oli analysoida ammattiosaamisen näyttöjen kuvaukset (f=10920) sekä näyttösuunnitelmat kaikilta rakennusalan koulutuksen järjestäjiltä (N=49).

Rakennusalan perustutkinnon koulutuksen järjestäjät kuvasivat (kirjaaminen järjestelmään) eri ammattiosaamisen näytön sisällön. Arvioimme missä määrin kuvaukset kattavat tutkinnon perusteiden mukaisen ammattitaitovaatimuksen.

Arviointia varten laadittiin asteikko 1-3. Asteikolla 1= helppo suhteessa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukseen (alle ammattitaitovaatimusten), 2=vastaa tutkinnon perusteita eli on sopiva kuvaus, 3=vaikea suhteessa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukseen (yli ammattitaitovaatimusten). Kaikkiaan analysoimme siis 10920 näytön kuvausta.

Näyttöjen kuvausten tulokset on esitetty luvussa 5.1. näyttöjen kuvaukset ja niiden taso.

4.2. Kyselytutkimuksen toteutus ja vastausten analysointi

Kyselytutkimus kohdennettiin niille koulutuksen järjestäjille, jotka järjestävät rakennusalan perustutkintoon johtavaa talonrakentamiseen suuntautunutta koulutusta. Tämä koulutuksen järjestäjäryhmä muodostaa kyselyn alaperusjoukon eli 39 koulutuksen järjestäjää. Osalla koulutuksen järjestäjistä on useita toimipisteitä, joissa he antavat rakennusalan peruskoulutusta. Kaikkiaan kysely lähetettiin 49 oppilaitokseen. Oletuksena oli, että jokaisessa toimipisteessä on vähintään viisi ammatinopettajaa joten kyselyn saaneita opettajia pitäisi olla vähintään 250.

Kyselylomake laadittiin Surveypal –ohjelmalla. Kyselylomake jaettiin seuraaviin osa-alueisiin: perustietoja, työssäoppiminen, ammattiosaamisen näytöt, erityisopiskelijan näyttö ja koulutus näyttöihin.

Kyselylomakkeen kysymykset olivat osin avoimia ja strukturoituja kysymyksiä. Strukturoidut kysymykset olivat vaihtoehtokysymyksiä ja 6-portaisia Likert-asteikon väittämiä.

Kysely lähetettiin sähköpostitse 31.1.2011. Annoin sähköpostin saatteessa vastausaikaa perjantaihin 10.2.saakka. Lähetin vielä kirjeen uudelleen kaikille vastaanottajalle ja annoin viikon lisää vastausaikaa. Kysely suljettiin perjantaina 17.2.2011, joten kaiken kaikkiaan vastausaikaa oli 18 vuorokautta.

Vastauksia tuli yhteensä 69 kappaletta ja hajontaa oli sopivasti kauttaaltaan pohjoisesta eteläiseen Suomeen. Oletan että vastaajia (N) olisi pitänyt olla kaikkiaan arviolta N=250 opettajaa ja/tai työnohjaajaa. Vastausprosentiksi tulee tällä tilastolla 28 %.

Esitän tulokset kvantitatiivisten kysymysten osalta pylväsdiagrammeina. Kvalitatiivinen aineisto on analysoitu induktiivisella sisällön erittelyllä (Tuomi & Sarajärvi, 2002). Tässä menetelmässä on etsitty samoja sisällöllisiä mainintoja jotka on ryhmitetty samankaltaisuuden perusteella. Taulukoissa esitetään poimittujen mainintojen lukumäärät ja niiden väliset keskinäiset prosenttiosuudet. Kyselyn tulokset on esitetty luvussa 5.2.

4.3. Kehittämistyöpaja

Tämän työn tuotoksen pohjalta toteutettiin työpaja soveltaen tuplatiimityöskentelyä. Tilaisuuteen pyydettiin ilmoittautumaan lähettämäni kyselyn kautta ja halukkaita ilmoittautui 15 henkilöä. Kysyin sähköpostilla uudelleen jo ilmoittautuneilta osallistua tähän tilaisuuteen. Kokoonpanoksi muodostui asiantuntijaopettajaryhmä eri oppilaitoksista, jotka tekevät näyttötyötä päivittäin tai ovat muuten ammattiosaamisen näyttöjen kanssa jatkuvasti tekemisissä. Lisäksi työryhmään pyydettiin opetushallituksesta Anu Räisänen ja Pirjo Väyrynen, Arto Pekkala ja tämän opinnäytetyöni ohjaaja Birgitta Varjonen. Kehittämistyön pajapäivä pidettiin 16.05.2012 Omnian ammattiopistossa Espoossa.

Työpajan tarkoituksena oli löytää kehittämis ehdotuksia rakennusalan ammatillisen peruskoulutuksen ammattiosaamisen näyttöihin.

Päivän mittainen ohjelma piti sisällään kolme eri kehittämiskohdetta eli teemaa, jotka kukin käsiteltiin omina aiheina ja yhteenvetoina.

Teemat olivat:

- miten näyttöjen toteutusta voitaisiin kehittää?
- miten näyttöjen arviointia voitaisiin kehittää?
- miten erityisopiskelijoiden näyttöjä voitaisiin kehittää?

Työpajan ohjeistus oli seuraava:

- pohditaan yksi teema kerrallaan (45 min/teema)
- mieti rauhassa teemaa parisi kanssa ja kirjoita ajatuksesi paperilapulle (10 min)
- kiinnittäkää ehdotukset taululla olevien otsakkeiden alle
- tutustutaan ”tuotantoon”
- osallistujat esittelevät ja kommentoivat omia ajatuksiaan
- mitä yhteistä on ajatuksissamme?
- järjestetään samaa asiaa/ideaa käsittelevät laput yhteen
- vedetään keskeiset kehittämis ehdotukset yhteen
- jatketaan seuraavaan kysymykseen jne.

Työpajassa käytettiin sovellettuna ns. tuplatiimin ideaa joka on ryhmätyöskentelytapa, jossa pyritään ryhmätyönä ratkaisemaan jokin ongelma. Saatua kehittämisaiheita käsiteltiin kannustaen ja vältettiin heikompien ajatusten kritisointia.

5 TULOKSET

5.1. Näyttöjen kuvaukset ja niiden taso

Koulutuksen järjestäjät kuvasivat näytön arvosanan antamisen yhteydessä näytön sisällön. Näitä näytön kuvauksia analysoitiin siten, missä määrin ne vastasivat opetussuunnitelman tavoitteita ja ammattitaitovaatimuksia.

Arviointia varten laadittiin kolmiportainen arviointiasteikko: 1 = helppo suhteessa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukseen (alle ammattitaitovaatimusten), 2 = sopiva, vastaa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia, 3 = vaikea suhteessa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukseen

Alla olevassa arviointitaulukossa on esitetty näytön kuvausten analysointitulosten suorat jakaumat. Lisäksi taulukon jälkeen on esitetty esimerkkejä eritasoisista näyttöjen kuvauksista.

Seuraavassa on esitetty näyttöjen vastaavuus tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukseen.

ARVIOINTI	f (lukumäärä)	%
1-1,5= helppo suhteessa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukseen (alle ammattitaitovaatimusten)	2355	21,6
2-2,5= sopiva, vastaa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia	8563	78,4
3=vaikea suhteessa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukseen (yli ammattitaitovaatimusten)	2	0
Yhteensä	10 920	100

Esimerkkejä näytön kuvauksista, jotka on arvioitu olevan alle ammattitaitovaatimusten:

- *Anturamuotti* (perustustyöt)
- *Kaivu ja huoltotöitä* (perustustyöt)
- *Salaojan rakentaminen* (perustustyöt)
- *Laatan raudoitus* (sisävalmistusvaiheen työt)

Esimerkkejä näytön kuvauksista, jotka on arvioitu vastaavan tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia:

- *"Perustusmuotin teko ja asennus piirustusten mukaisesti"* (perustustyöt)
- *"Anturamuotin laudoitus ja harkkosokkelin muuraus"* (perustustyöt)
- *"Anturan muotti-, raudoitus- ja betonointityö, harkkomuurauksen kulmajohteen asennus, harkkomuuraus ja siihen liittyvät raudoitukset ja sokkelin kosteuseristeen asennus sekä sokkelin rappaus oikaisulaastilla"* (perustustyöt)
- *"Aluskatevanerin asennus"* (runkovaiheen työt)
- *"Pilarianturamuotin teko"* (runkovaiheen työt)
- *"Mineraalivillaeristeen asennus"* (runkovaiheen työt)
- *"Kylpyhuoneen katon paneelaus listoituksineen"* (sisävalmistusvaiheen työt)
- *"Väliseinärunko, levytykset ja pohjamaalaus"* (sisävalmistusvaiheen työt)
- *"Seinän eristys, levytys ja laatoitus"* (sisävalmistusvaiheen työt)

Esimerkkejä näytön kuvauksista, jotka on arvioitu yli tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia:

- *Savuhormin ja takan muuraus* (muuraus)
- *Väestönsuojan muottityöt* (muottityöt)
- *Saunojen, pesu- ja kylpyhuoneiden saneeraustyöt* (korjausrakentaminen)

5.2. Näyttöjen toteutus eri oppilaitoksissa

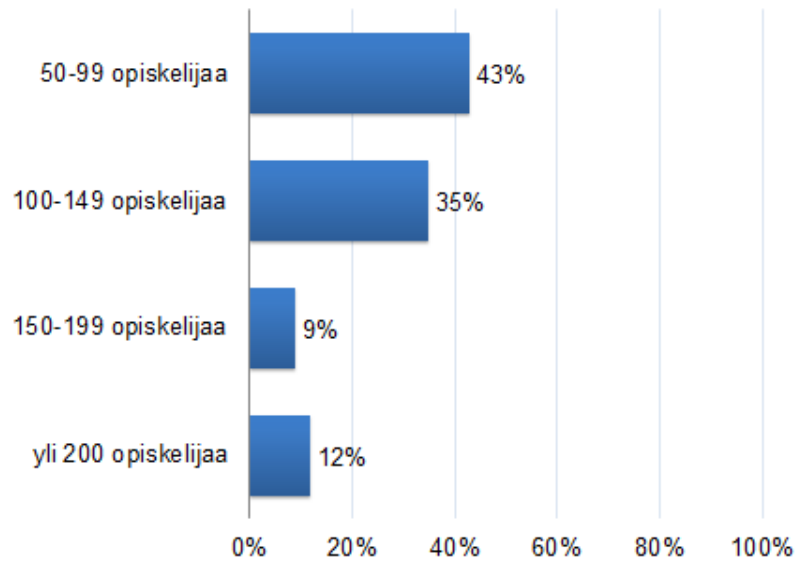
Seuraavista otsakkeista alkaen on esitetty Surveypal -kyselylomakkeelta saadut vastaukset.

5.2.1. Taustatiedot näyttöjen järjestämisestä

Kyselyyn vastanneista 81 % oli rakennusalan ammatinopettajia, työnohjaajia tai ammattimiehiä oli 9 % ja ammatinopettaja sekä samalla osaston esimiehiä oli 9 %. Vastaajista oli 97 % miehiä ja 3 % oli naisia.

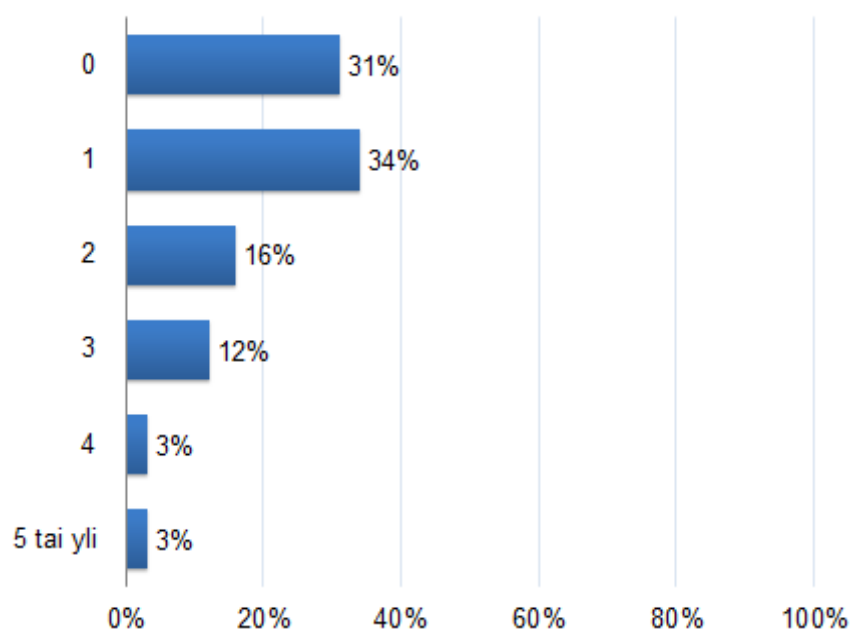
Vastaajien rakennusosastoilla lähes puolella oli lähes 100 opiskelijaa omalla osastolla. KUVIOSSA 1 on kuvattu rakennusosastoilla olevien opiskelijoiden lukumäärää lukuvuonna 2011–2012.

KUVIO 1. Rakennusosaston opiskelijat lukuvuonna 2011–2012

KUVIOSSA 2 ilmenee, että kolmasosa koulutuksen järjestäjistä ei ollut ottanut yhtään työnohjaajaa tai ammattimiestä opetuksen avuksi. Yhteen ammattimieheen oli turvautunut toinen kolmasosa oppilaitoksista. Vain muutama oppilaitos oli tukenut opetusta neljällä tai sitä suuremmalla määrällä ammattimiehiä tai työnohjaajia.

KUVIO 2. Rakennusosastojen työnohjaajat tai ammattimiehet lukuvuonna 2011–2012

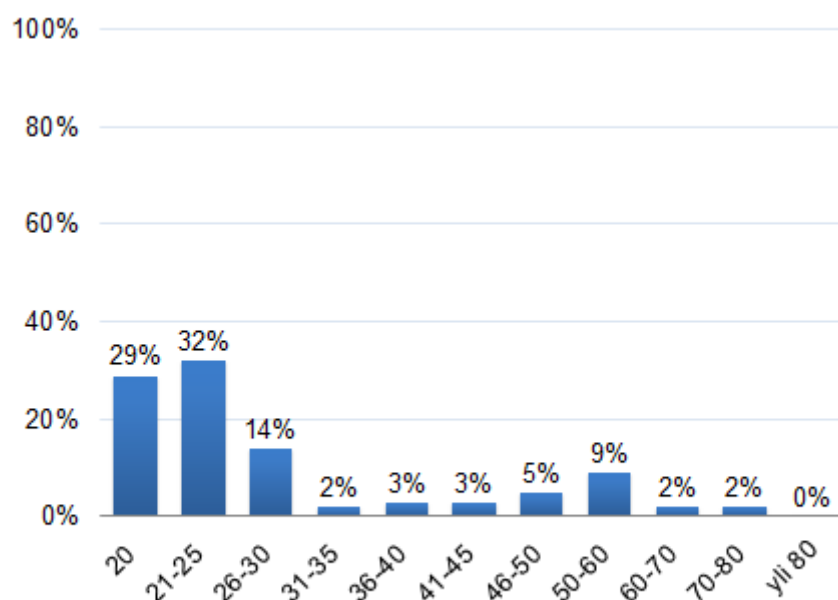
Vastaajista 46 %:lla oli pienryhmiä (erityisopetuksen pienryhmä) rakennusosaston muun opetuksen yhteydessä ja 55 %:lla ei ollut lainkaan pienryhmäopetusta.

Pienryhmäopetus on ilmeisesti alkamassa monessa oppilaitoksessa koska vastaajista 57 %:lla oli yksi pienryhmä. Kolme pienryhmää oli taas 27 %:lla vastaajista eli yksi ryhmä/vuosiluokka. Yhdellä koulutuksenjärjestäjällä oli yhteensä kuusi pienryhmää eli kaksi ryhmää/vuosiluokka.

Työssäoppimisen seurannassa vastaajista 61 % ilmoitti käyvänsä kerran viikossa työmaalla seuraamassa opiskelijaa. Kahden viikon välein työssäoppimispaikalla ilmoitti käyvänsä 23 % vastaajista ja kerran kuukaudessa kävi seuraamassa 9 % vastaajista. Kaksi kertaa työssäoppimisen aikana eli kerran alussa ja kerran loppukeskustelussa ilmoitti 8 % vastaajista tekevänsä näin.

Kysyttäessä millaisia muita yhteydenpitomuotoja opettajat tai työssäoppimisen ohjaajat käyttivät työpaikkakäyntien lisäksi, niin 99 % käytti puhelinta soittamalla opiskelijalla. Sähköposti oli 45 % vastaajista yhteydenpidon välineenä. Vastaajat käyttivät työssäoppimisen seurantaan myös muita yhteydenpitomuotoja kuten: optima, moodle, top-rekisterin opiskelijapäiväkirja, wilma, blogi, sosiaalinen media, toptekijät fi-verkkopalvelu, tekstiviestiä ja googlen työkalua.

KUVIO 3. Työssäoppimisen kokonaismäärä kolmen vuoden koulutuksen aikana ryhmittäin (luokittain) lukuvuonna 2011-2012

Rakennusalan ammatilliseen peruskoulutukseen sisältyy vähintään 20 opintoviikkoa (ov) työssäoppimista jonka opiskelija suorittaa pääasiassa yritys-elämässä. Vastaajista noin kolmasosalla oli vaadittu minimi 20 ov

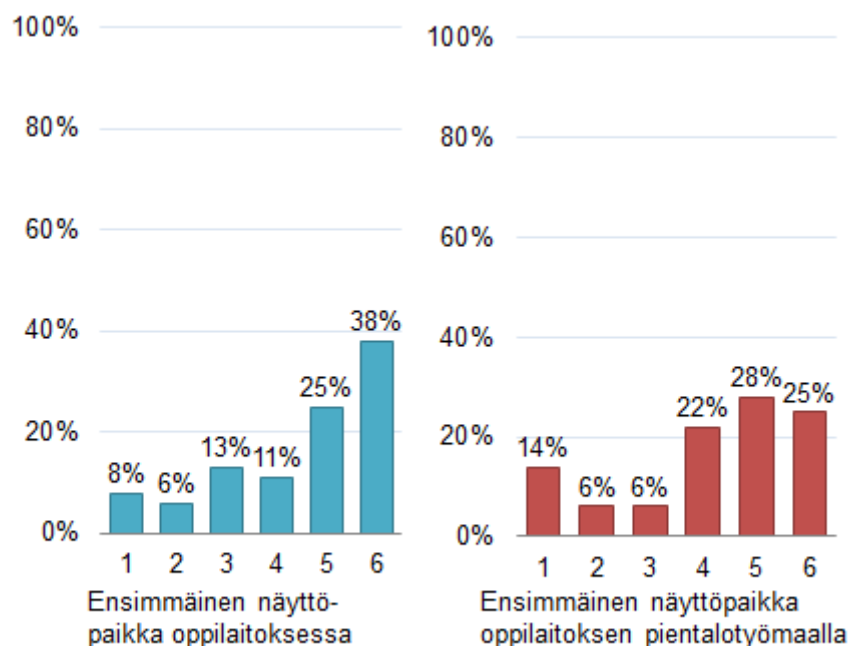
työssäoppimista mikä on esitetty KUVIOSSA 3. Samoin noin kolmasosalla oli 21–25 ov työssäoppimista. Kymmenesosalla vastaajista oli 50–60 ov työssäoppimista eli noin puolet koko koulutuksen laajuudesta joka on 120 ov. Yhdellä koulutuksen järjestäjällä oli 70–80 ov työssäoppimista eli kaksi kolmasosa koko koulutuksesta.

Ammatinopettajista 38 % oli tehnyt 3-5 vuotta töitä ammattiosaamisen näyttöjen parissa. Yli 5 vuotta työskennelleitä oli 24 % ja samoin 2-3 vuotta näyttöjen parissa olleita oli 24 %. 1-2 vuotta työskennelleitä oli 9 % ja alle vuoden oli 3 %. Näyttöjen parissa uusia ammatinopettajia oli 3 % eli he eivät olleet tehneet vielä yhtään töitä näyttöjen parissa.

5.2.2. Näyttöjen toteuttamisen paikka

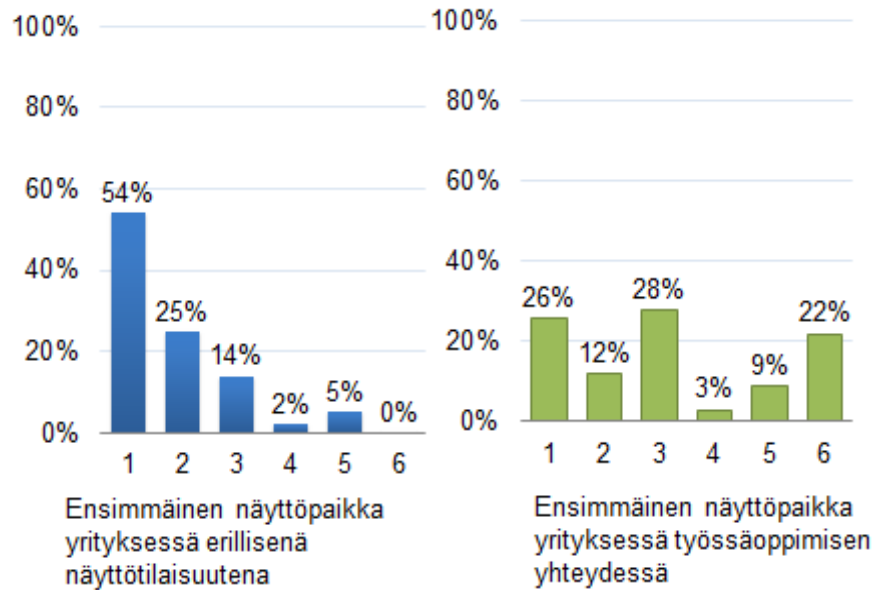
Ensimmäistä näyttöpaikkaa oppilaitoksen tiloissa piti tärkeänä lähes 40 % vastaajista, joka ilmenee KUVIOSSA 4. Vain 8 % vastaajista pitäisi jotain muuta paikkaa parempana ensimmäisenä näyttöpaikkana kuin oppilaitoksen omia tiloja.

KUVIO 4. Ensimmäinen näyttöpaikka oppilaitoksessa

Vastaajista 14 % oli sitä mieltä, että oppilaitoksen pientalotyömaa ei ole hyvä olla opiskelijan ensimmäinen näyttöpaikka kun taas neljäsosa piti sitä sopivana paikkana suorittaa ensimmäinen näyttö.

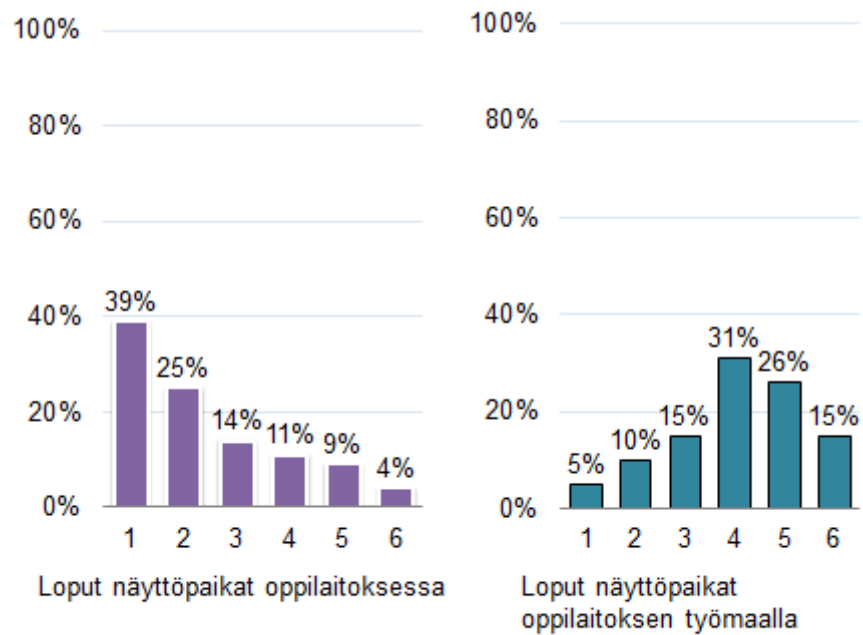
KUVIO 5. Ensimmäinen näyttöpaikka yrityksessä

KUVIOSSA 5 ilmenee, että yli puolet vastaajista ei pitänyt opiskelijan ensimmäistä näyttöpaikkaa sopivana yrityksessä jos näyttö toteutettaisiin erillisenä näyttötilaisuutena. Tämä tarkoittaisi sitä, että opiskelija menisi tekemään ainoastaan näytön yrityksen työmaalle ja tällöin se ei kuuluisi työssäoppimisjaksoon.

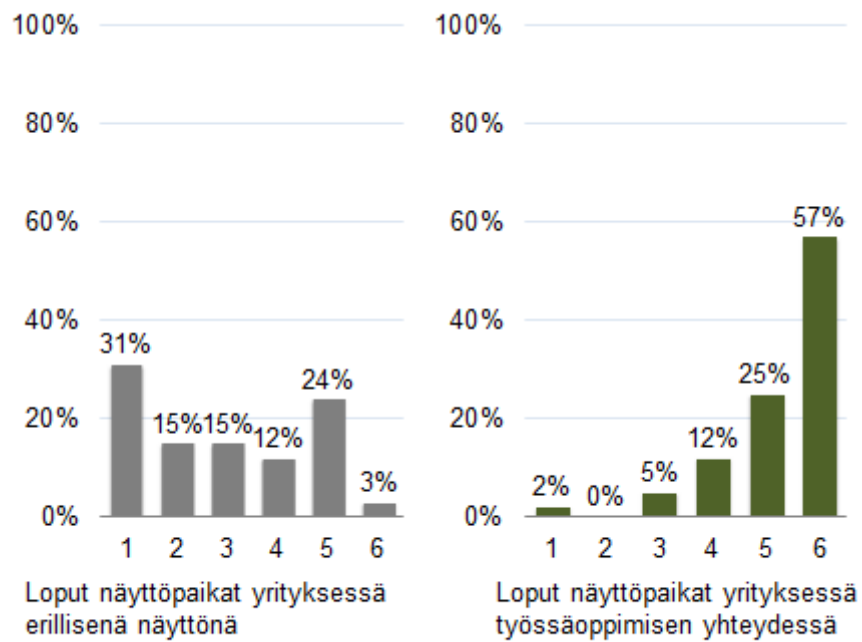
Työssäoppimisen yhteydessä tapahtuva näyttö oli neljäsosalle vastaajista sopiva paikka opiskelijan ensimmäiseksi näytöksi. Neljäsosa vastaajista oli taas sillä kannalla, että se ei ole sopiva ensimmäiseksi näytöksi.

KUVIO 6. Loput näyttöpaikat oppilaitoksessa

KUVIOSSA 6 on esitetty loppujen näyttöjen eli muiden kuin ensimmäisen näytön paikka. Näyttöjä on keskimäärin kolmen vuoden aikana 4-6 näyttöä. Lähes joka neljäs vastaajista oli sillä kannalla, että oppilaitos ei ole sopiva paikka suorittaa muita näyttöjä. Oppilaitoksen työmaata vastaajat pitivät sopivampana paikkana muille kuin ensimmäiselle näytölle.

KUVIO 7. Loput näyttöpaikat yrityksessä

Vastaajista kolmasosa piti loppuja näyttöjä yrityksessä erikseen järjestettävänä näyttötilaisuutena huonona vaihtoehtona mikä ilmenee KUVIOSSA 7. Työssäoppimisen yhteydessä yrityksessä järjestettävissä loppuissa näytöissä taas n. 60 % vastaajista piti yritysnäyttöä sopivina ratkaisuin suorittaa muut näytöt.

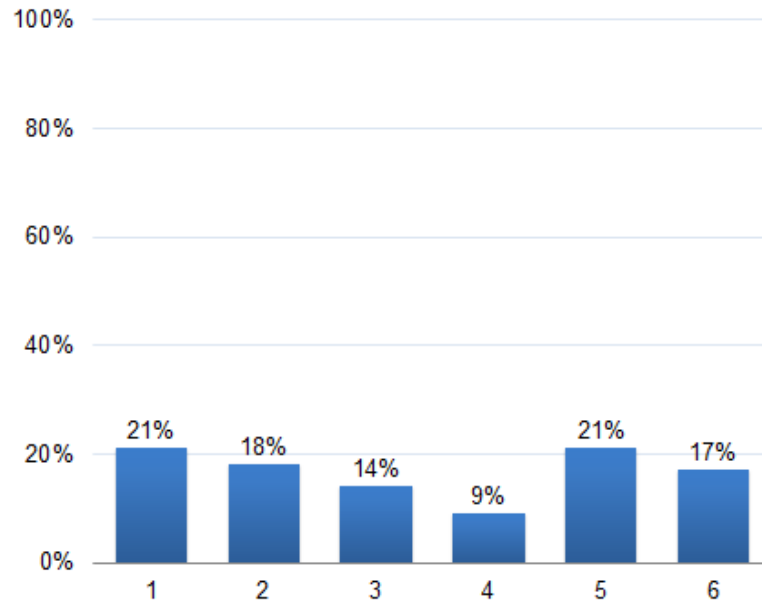
KUVIO 8. Näyttöpaikkojen saaminen yrityselämästä

Ainoastaan 2 % vastaajista oli sitä mieltä, että he joutuvat tekemään kaikki näytöt omilla työmailla. Lähes puolet vastaajista näkee näyttöpaikkojen saannin yrityselämästä helpoksi mikä on esitetty KUVIOSSA 8. Hyvänä

asiana voidaan katsoa, että ainoastaan 13 % vastaajista ilmoitti näyttöpaikkojen saannin yrityksistä vaikeaksi.

KUVIO 9. Onko näyttö välillä keksittävä eli ”vetäistävä hatusta”?

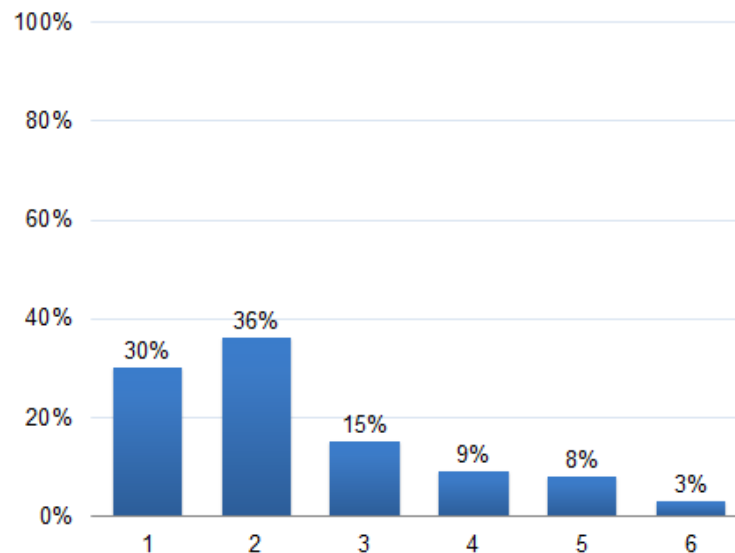

KUVIOSSA 9 käy ilmi, että pitääkö näyttö välillä keksiä eli suorittaa näyttö vain kun se on määrätty tehtäväksi tietyssä aikana. Vastaukset jakaantuivat melko tasaisesti koko kuusiportaiselle asteikolle. Vastaajista 21 % oli sitä mieltä, että näyttöä ei tarvitse tempaista ”hatusta”. Vastaajista taas 17 % oli täysin samaa mieltä että välillä näyttö on keksittävä.

5.2.3. Näytöt ja osaamisen kuvaaminen

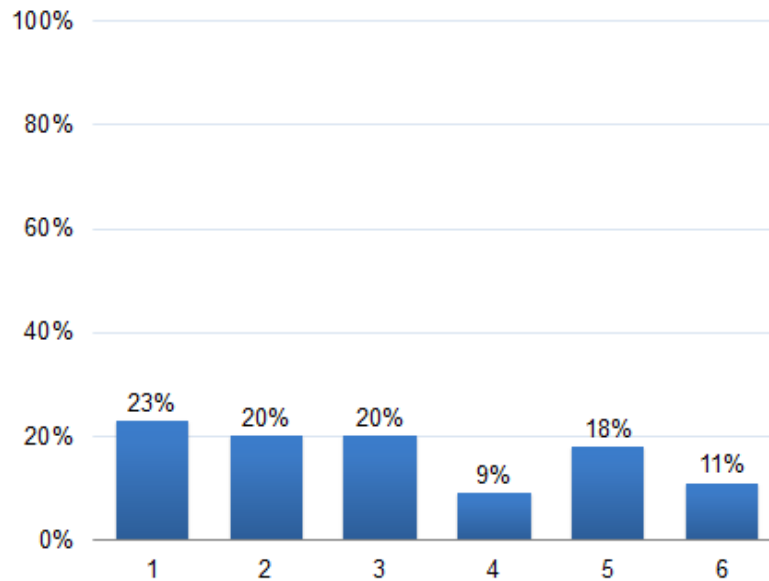
Vastaajilta kysyttiin mielipidettä, tuleeko opiskelijan koko osaaminen selville näytössä KUVIO 10. Vastaajat olivat sillä kannalla, että koko osaaminen ei selviä näytössä. Vastaajista vain 3 % oli täysin samaa mieltä, että opiskelijan koko osaaminen selviää näytössä.

KUVIO 10. Opiskelijan koko osaamisen selviäminen näytössä

Jokaisella koulutuksen järjestäjällä on opetussuunnitelma joka ohjaa opetusta. Kysyttäessä, kuuluuko näyttö opetussuunnitelman sisältöön, 51 % vastaajista oli täysin sillä kannalla, että näyttö sisältyy opetussuunnitelmaan. Lisäksi 31 % oli lähes samaa mieltä, että näyttö sisältyy opetussuunnitelmaan. Yhtään mielipidettä ei ilmennyt, että näyttö ei kuuluisi opetussuunnitelmaan joten ainakin näyttö on sisäistetty selkeänä opetussuunnitelman sisältönä.

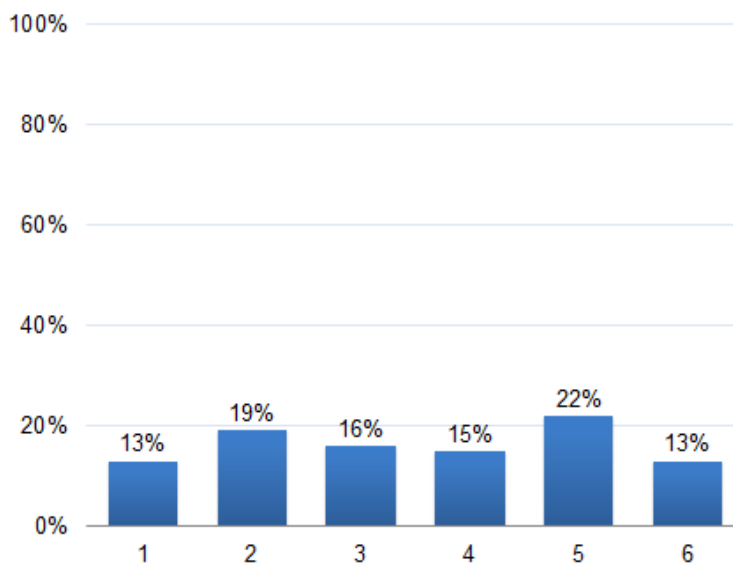
KUVIO 11. Ammattitaitoa täydentävät tutkinnonosat näytössä

KUVIOSSA 11 ilmenee vastausten mielipiteiden jakautuminen tasaisesti kuusiportaisella asteikolla. Kysymyksessä haettiin mielipidettä siitä voiko ammattitaitoa täydentävät tutkinnonosat eli yleisaineet myös suorittaa näytöllä. Ilmeisesti tämä on vielä uusi asia ja vähemmän käytetty näytöissä koska enemmistö eli 23 % vastaajista oli sillä kannalla, että ammattitaitoa täydentäviä tutkinnonosia ei voi suorittaa näytöillä.

Opiskelijoiden näytöistä suoritetaan osa oppilaitoksessa ja osa työpaikoilla. Vastaajista 11 % ilmoitti, että heidän opiskelijat ovat saaneet tutkintotodistuksen suorittamatta yhtään työpaikkanäyttöä.

KUVIO 12. Edistääkö näyttö opiskelijan työpaikan saantia?

KUVIOSSA 12 kuvataan mielipiteitä siitä, edistääkö näyttö opiskelijan työpaikan saantia. Mielipiteet jakaantuivat melko tasaisesti

kuusiportaisella asteikolla. Vastaajista 22 % oli sitä mieltä, että näyttö edistää melko paljon opiskelijan työpaikan saantia.

5.2.4. Näyttöjen arviointi

Tutkinnonosakohtainen arviointisuunnitelma oli käytössä 48 %:lla vastaajista. Tutkintokohtainen arviointisuunnitelma oli 39 %:lla ja 13 %:lla ei ollut arviointisuunnitelmaa lainkaan.

Arviointisuunnitelman merkitys

Vastaajista 49 % kertoi, että mikä merkitys on arviointisuunnitelmalla ja miten se auttaa arvioinnissa (TAULUKKO 1). Vahvimpana tuli esille, että arviointisuunnitelma on perustana opiskelijan arvioinnille. Esille tuli myös arviointisuunnitelman merkitys oikeusturvan ja opiskelijoiden tasavertaisessa kohtelussa.

Opiskelijoiden tasapuolinen kohtelu nähtiin tärkeänä seikkana arviointisuunnitelman merkityksessä. Lisäksi mainittiin, että arviointisuunnitelma toimii runkona arviointikeskustelussa sekä työpaikkaohjaajan perehdytyksessä opiskelijan arviointiin.

TAULUKKO 1. Mikä merkitys on arviointisuunnitelmalla ja miten se auttaa sinua?

	Mainintojen lkm	% maininnoista
Perustana arvioinnille	28	53
Helpottaa opettajaa arvioimaan	14	26
Tasapuolistaa opiskelijoiden kohtelua	11	21
Yhteensä	53	100

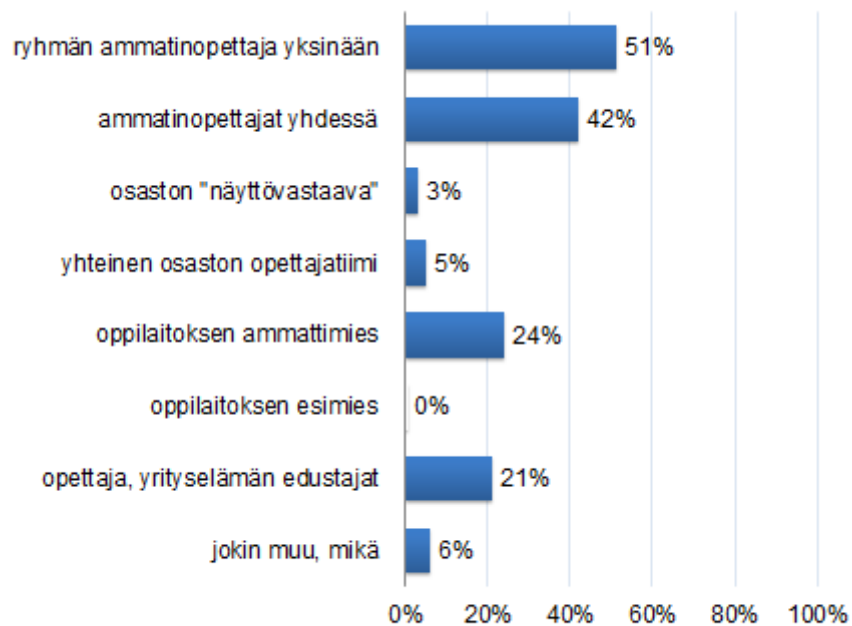
"Olen tehnyt luettelon noin 10 tutkinnon osasta jotka annan top -paikalle. Listasta katsotaan topin alussa yhdessä opiskelijan top -ohjaajan ja työnjohtajan kanssa mistä tutkinnon osasta tai osista opiskelija voi antaa näytön kyseisellä rakennustyömaalla. Nämä valinnathan vaihtelee työmaakohtaisesti esim. missä rakentamisen vaiheessa työmaa on tai onko kyseessä uudisrakennus tai korjaustyömaa."

"Tämän avulla kaikki opiskelijat pidetään tasa-arvoisina."

"Arviointisuunnitelma, mikäs se oikein on. Äläkää vaan ehdottako lisää joutavia lanketteja. Arvioinnin kriteerit eli ohjeet millä saa 1, 2 tai 3 arvosanan on ihan kohtuulliset valtakunnan opsissa."

"Toimii runkona arviointikeskustelussa sekä työpaikkaohjaajan perehdytyksessä opiskelijan arviointiin."

KUVIO 13. Näyttöjen vastaanottaja oppilaitosnäytössä

KUVIOSSA 13 on esitetty näyttöjen vastaanottaja oppilaitosnäytössä eli kun näyttöpaikka on oppilaitoksen työtila. Vastaajista yli puolet ilmoitti, että ryhmän ammatinopettaja ottaa näytöt vastaan. Näyttöjä otetaan vastaan myös yhteistyönä koska vastaajista yli 40 % ilmoitti ammatinopettajien ottavansa yhdessä näyttöjä vastaan. Vastaajista 3 % ilmoitti käyttävänsä näyttöjen vastaanotossa osaston näyttövastaavaa eli näyttötyö on keskitetty jollekin tai joillekin henkilöille.

Vastaajista 6 % kertoi, että heillä on käytössä jokin muu näyttöjen vastaanottaja oppilaitoksessa kuten:

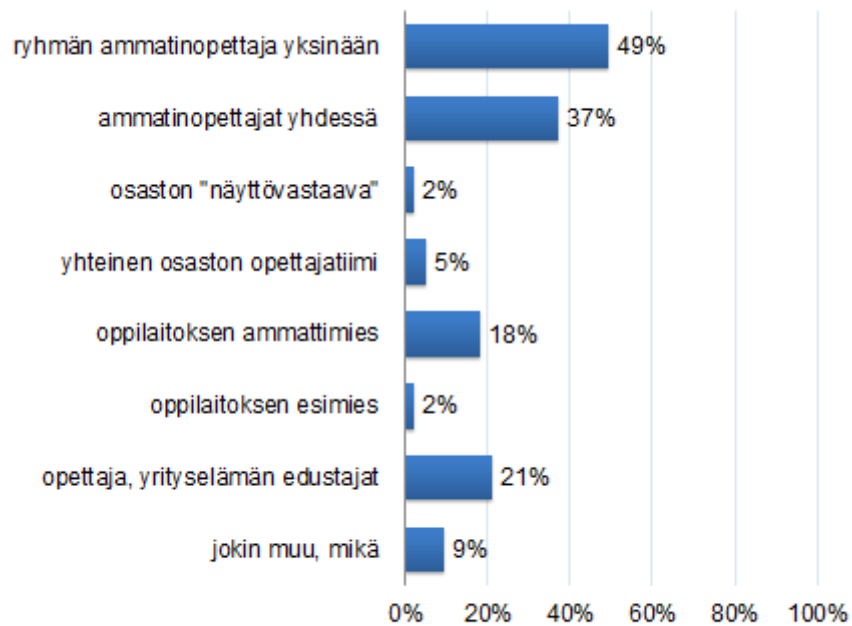
"Toisen ryhmän opettaja."

"Jos näyttö oppilaitoksen työmaalla, ohjaava opettaja ja ammattimies olisi hyvä olla mukana tai mahdollisesti toinen opettaja."

"Opettaja ja ammatillinen ohjaaja."

"Osaston ammattimies ja ammatinopettaja yhdessä."

KUVIO 14. Kuka päättää oppilaitosnäytön arvioinnista?

KUVIOSSA 14 nähdään, että lähes puolet vastaajista ilmoitti ryhmän ammatinopettajan yksinään päättävän opiskelijan näytön arvioinnista. Viidesosa vastaajista taas kertoi, että opettaja yhdessä yrityselämän edustajien kanssa päättää opiskelijan arvioinnista.

Vastaajista 9 % kertoi, että heillä on käytössä jokin muu näyttöjen arvioinnista päättävä kuten:

"Oppilas myös päättää."

"Opettaja ja opiskelija yhdessä arvioi, opettaja viime kädessä päättää"

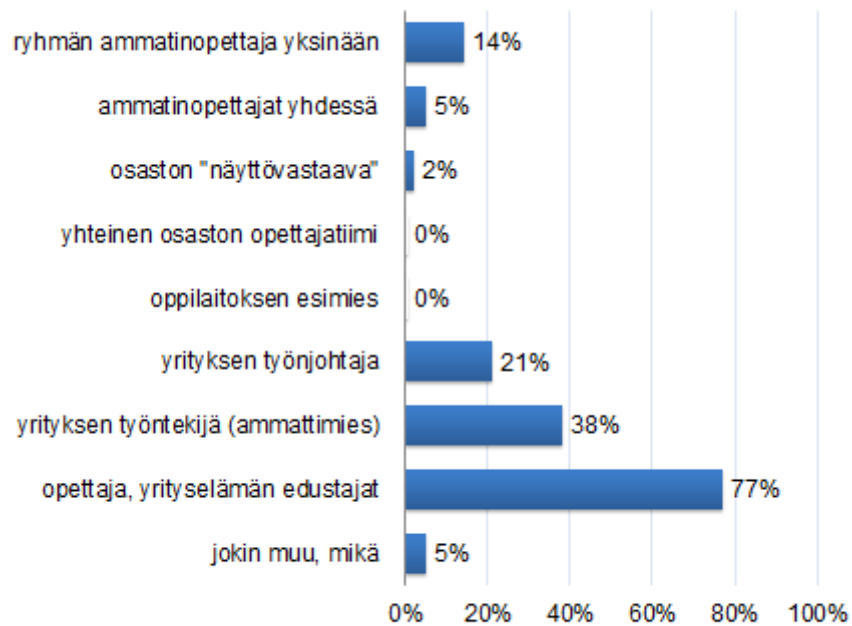
"Opettaja ja ammatillinen ohjaaja."

"Opettaja ja oppilas yhdessä. Ope kuitenkin varsinaisesti päättää."

"Mukana oppilaan itsearviointi."

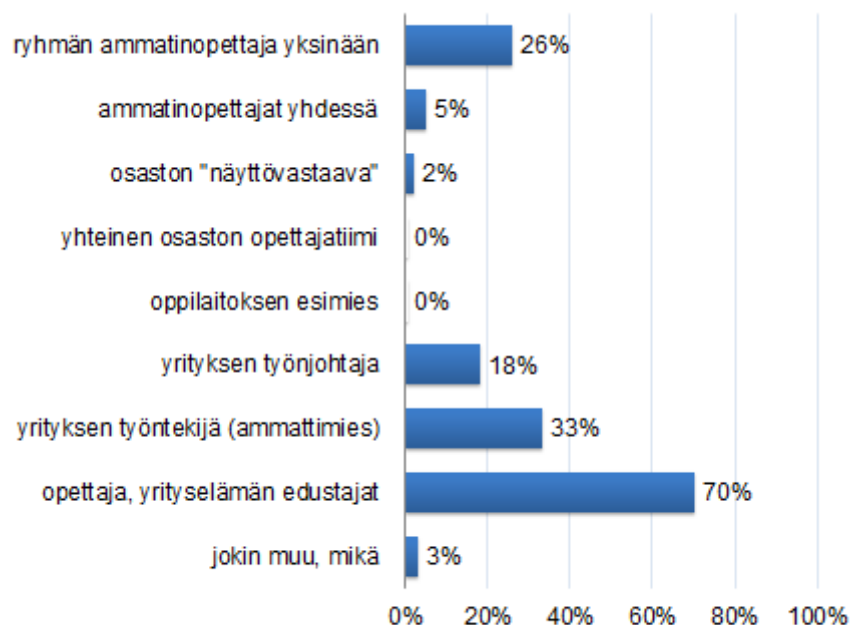
"Osaston ammattimies ja ammatinopettaja yhdessä."

KUVIO 15. Näyttöjen vastaanottaja yrityksen työpaikalla

Vastaajista n. 75 % ilmoitti, että näyttöjen vastaanottajat ovat yritysnäytössä opettaja ja yrityselämän edustajat. Vastaajista 14 % totesi, että ryhmän ammatinopettaja ottaa yritysnäytöt yksinään vastaan (KUVIO 15).

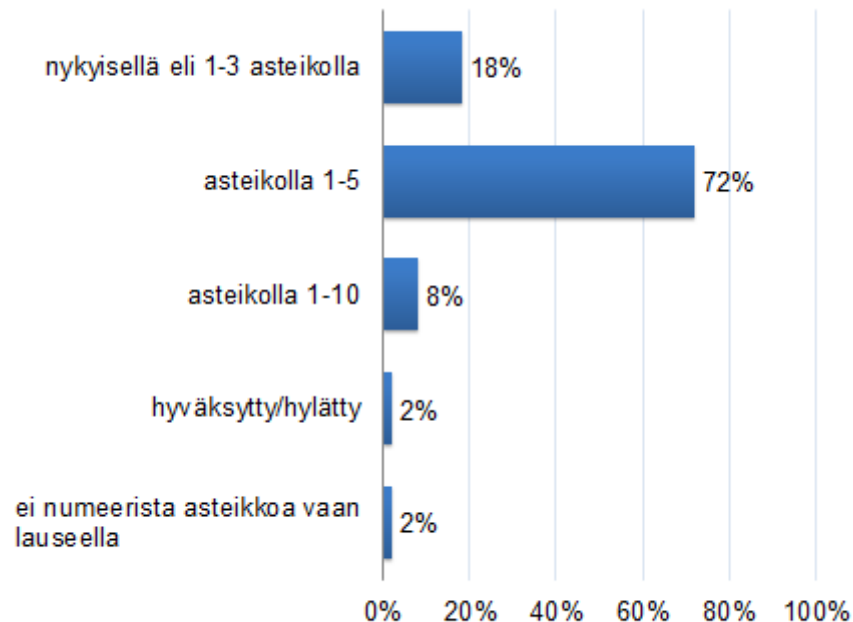
KUVIO 16. Kuka päättää työpaikkanäytön arvioinnista?

Vastaajista 70 % ilmoitti (KUVIO 16), että opettaja yhdessä yrityselämän edustajien kanssa päättää työpaikkanäytön arvioinnista. Kolmasosa vastaajista ilmoitti, että yrityksen ammattimies päättää arvioinnista ja

viidesosa vastaajista totesi ammatinopettajan päättävän työpaikkanäytön arvioinnista.

KUVIO 17. Millä menetelmällä on hyvä arvioida opiskelijaa?

Yllä olevassa kuviossa (KUVIO 17) voidaan todeta, että suurin osa vastaajista eli lähes 75 % käyttäisi arvioinnissa viisiportaista asteikkoa. Käytössä olevaa 1-3 arviointia kannattaa n. viidesosa vastaajista. Hyväksytty tai hylätty arviointia käyttäisi ainoastaan 2 % vastaajista.

Tutkinnon osan arviointi pelkän näytön perusteella

Vastaajilta kysyttiin, antavatko he opiskelijalle tutkinnon osan arvosanan pelkän näytön perusteella. Kysymykseen vastasi ainoastaan 15 % kyselyyn osallistujista (TAULUKKO 2).

TAULUKKO 2. Annatko opiskelijalle tutkinnon osan arvosanan pelkän näytön perusteella?

	Mainintojen lkm	% maininnoista
Näyttö kertoo kaiken	7	58
Arvioinnin pääpaino on näytössä	5	42
Yhteensä	12	100

"Käytännössä ops on rakennettu siten, että näytön painoarvo kokonaisarvioinnissa on (liian) merkittävä."

"Suurimmassa tapauksessa kyllä, tietysti seurataan kokonaissuoritusta ja tällä perusteella voidaan jossain tapauksessa parantaa / huonontaa numeroa."

"Näytössä tulee ilmi keskeinen osaaminen tutkinnon osasta, ja se voidaan näytön arvioinnissa todeta. Näytön on oltava kohtalaisen laaja kokonaisuus."

Muut menetelmät tutkinnon osan arvioinnissa

Vastaajilta kysyttiin, millaista muuta menetelmää he käyttävät tutkinnon osan osaamisen arviointimenetelmänä. Kysymykseen vastasi 58 % vastaajista (TAULUKKO 3). Vastauksissa tuli esille, että näyttö on yksi osa arviointia ja muiden lisätehtävien osuus on myös mukana annettaessa tutkinnon osan arviointia.

TAULUKKO 3. Millaista muuta menetelmää käytät tutkinnon osan osaamisen arviointimenetelmänä?

	Mainintojen lkm	% maininnoista
Muu osaaminen/jatkuva näyttö	17	41
Kirjalliset työt	16	39
Työssäoppimisen arviointi	8	20
Yhteensä	41	100

"Näyttö on näyttö ja näyttää hetkellisen osaamisen, pitempi aikainen seuranta antaa todellisen kuvan opiskelijan osaamisesta."

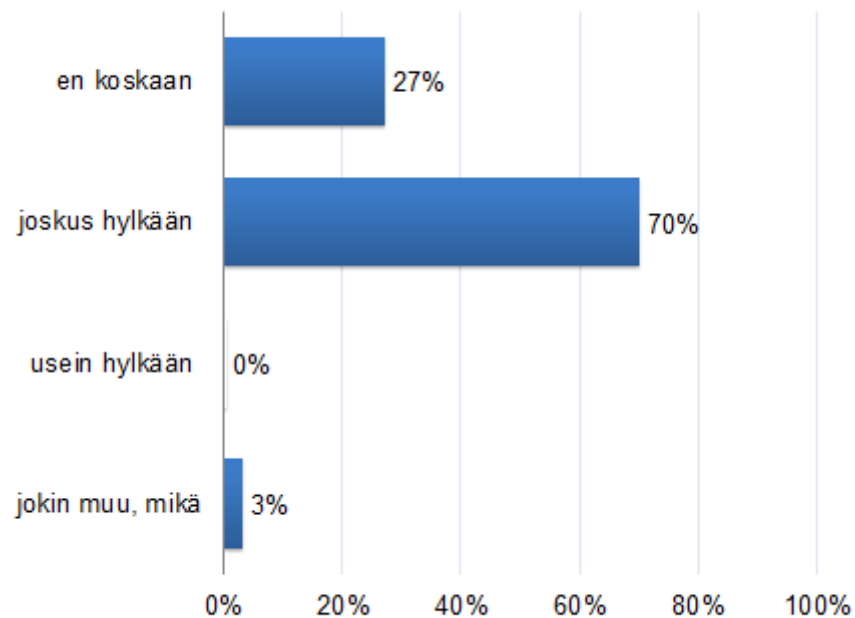
"Esimerkiksi runkovaiheen työt on hyvin laaja, 35ov, opintokokonaisuus. Läheskään kaikki tutkinnon osaan kuuluvat asiat eivät voi tulla esille näytössä. Pidän esim. teoriakokeita kaikista ammattiaineista. Esimerkiksi piirustusten luku, materiaalituntemus, rakennusfysiikka, erilaisten rakenteiden tunteminen ja ymmärtäminen ovat tärkeitä ja ne vaikuttavat arvioinnissa."

"Arvosana tutkinnon osasta muodostuu näytön, teoriaosaamisen, TOP-jakson seurannan ja TOP-palautteen perusteella sekä tietysti "omilla" työmailla annetun jatkuvan näytön seurannan perusteella."

"Elinikäisen oppimisen avaintaidoista ja teoreettisen tiedon hallinnasta ei yleensä saada riittävää kuvaa pelkällä näytöllä. Muita arviointikriteerejä ovat: aktiivisuus oppitunneilla, läsnäolo, harjoitustehtävien suorittaminen, joskus myös koe."

”Perustan arviointini jatkuvaan näyttöön, en hetkelliseen terästäytymiseen.”

KUVIO 18. Näyttöjen hylkääminen

KUVIOSSA 18 ilmenee, että suurin osa vastaajista (70 %) ilmoitti hylkäävänsä joskus opiskelijoiden näyttöjä. Kolmasosa vastaajista ei ole koskaan hylännyt opiskelijan näyttöä.

Näytön hylkääminen

Kyselyyn vastanneista 68 % otti kantaa kysymykseen miksi näytön arvioija on joutunut hylkäämään opiskelijan ammattiosaamisen näytön (TAULUKKO 4).

TAULUKKO 4. Miksi olet joutunut hylkäämään opiskelijan ammattiosaamisen näytön?

	Mainintojen lkm	% maininnoista
Opiskelijan osaamattomuuden takia	20	42
Opiskelijan poissaolojen takia	13	27
Opiskelijan työturvallisuusriike	9	19
Näyttö alle ops:n vaatimustason	6	12
Yhteensä	48	100

"Olen antanut arvosteluperusteet etukäteen ja yksi niistä kuuluu: "Jos työ ei kelpaa 'asiakkaalle' purkamatta, koko näyttö on hylätty." ja myös sen perusteella jos näyttö ei onnistu. (tietysti)."

"Varsinaisesti näyttöä ei ole hylätty koskaan vaan ei ole ruvettu arvioimaan jos ei ole ollut riittävästi näyttöä esim. poissaolojen vuoksi. Kuitenkin tämä on hyvin poikkeuksellista."

"On ollut suuria työturvallisuuspuutteita tai isoja motivaatio-ongelmia esim. työaikojen noudattamisessa. Mielestäni näyttö pitää olla yhtenäinen kokonaisuus joka etenee kohtalaisella joutuisuudella."

"Homma ei ole edennyt suunnitelman mukaan ja ei täytä työn vaatimia laatuksiteorejä. Esim. työmaalla suoritettu laatoitus on purettava pois ja ammattimies tekee sen uudelleen."

5.2.5. Erityisopiskelijoiden näyttöjen järjestäminen

Vastaajista 24 % oli mukauttanut erityisopiskelijan näyttöä.

Kun opettaja oli mukauttanut erityisopiskelijan näytön, niin seuraavissa alla olevissa kohdissa on esitetty mukauttamisen kuvaukset:

"Runkotyönäyttö ohjattuna joko opettajan- / ammattimiehen toimesta."

"Opiskelija on ollut mukana ryhmässä."

"Kirjallinen pois kokonaan (laskeminen esim. menekit), mittaaminen vähäiseksi. Suoritus olisi vain työn osuus, joskus vähän ohjattunakin."

"Näytön kesto on pidentynyt."

"Halli näyttö ja jos saa ulkopuolisen arvioitsijan on hyvä ja ohettava."

"Normaali näyttöarviointia on yksinkertaistettava. Mahdollisesti parinäyttö."

"Ops:ssa pomon mukaan ei käy että ammatti osaamista mukautetaan tai sitten ko. paperin mukautuksesta väentää joku?? kuka ja mitkä perusteet tilausta ko. paperille kyllä olisi."

"Ei kokemusta."

"Yksinkertaistanut tehtävää, arviointi tehty seurannalla."

"Opiskelija ei pysty tekemään tiettyä aineen osakokonaisuutta ollenkaan vaan häntä täytyy auttaa paljon näyttötilanteessa. JOS jatkuva näyttö niin opiskelija ei saa yksin aikaiseksi oikein mitään... onko oppilaitos oikea

paikka vai pitäisikö opiskelija olla ammatillisessa erityisoppilaitoksessa eikä ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelemassa perustutkintoa."

Vain 3 % vastaajista oli sitä täysin sitä mieltä, että erityisopiskelija saa hyvin näyttöpaikkoja yrityksistä. Vastaajista 19 % oli täysin sitä mieltä, että erityisopiskelija ei saa hyvin näyttöpaikkoja yrityksissä.

Kyselyyn vastanneista 17 % oli täysin sitä mieltä, että erityisopiskelija tarvitsee opettajan tukea työssäoppimisjaksolla. Vastaajista 23 % oli sitä mieltä, että erityisopiskelija joutuu tekemään työmaalla enemmän avustavia töitä ja suorittamaan niistä näytön.

Kysyttäessä, tarvitseeko erityisopiskelija enemmän aikaa näytön suorittamiseen, niin vastaajista 27 % oli täysin sitä mieltä.

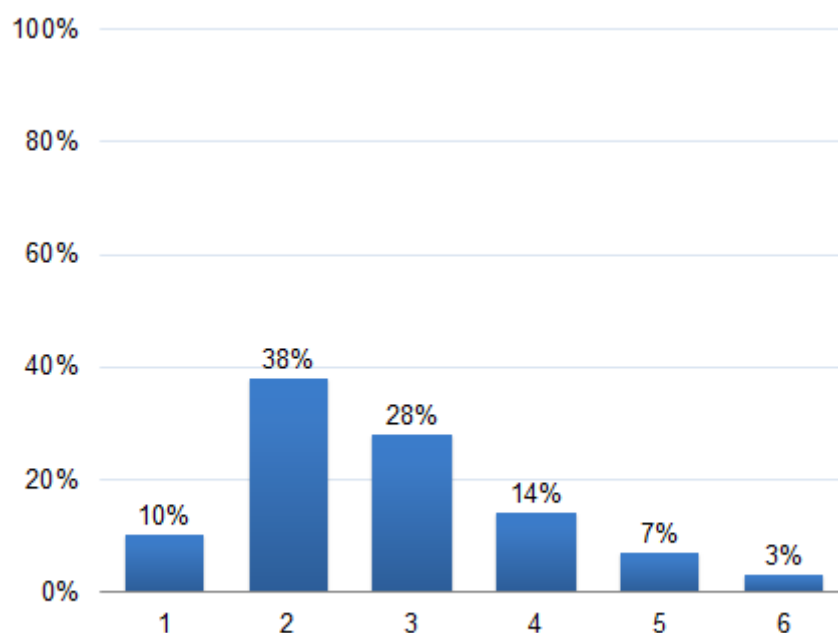
Vastaajista vain 10 % oli sitä mieltä, että erityisopiskelija saa samanarvoisia näyttökohteita kuin muutkin opiskelijat.

Vastaajista 20 % oli täysin sitä mieltä, että erityisopiskelija noudattaa hyvin työaikoja. Vain 10 % vastaajista oli täysin sitä mieltä, että erityisopiskelija on motivoitunut ja on halukas oppimaan uutta.

Vastaajista 37 % oli jokseenkin sitä mieltä, että erityisopiskelija joutuu olemaan jatkuvasti ilman työpaikkaohjaan tukea työmaalla.

Vastaajista 43 % oli jokseenkin sitä mieltä, että erityisopiskelija saa välillä armosta hyväksytyn näytön arvioinnin.

KUVIO 19. Erityisopiskelijan työllistyminen työmarkkinoille

KUVIOSSA 19 kysyttiin vastaajien mielipidettä siitä työllistyykö erityisopiskelija hyvin työmarkkinoille.

Vastaajien mukaan erityisopiskelija ei työllisty oikein hyvin työmarkkinoille. Ainoastaan 3 % oli sitä mieltä, että erityisopiskelija työllistyy hyvin työmarkkinoille.

5.2.6. Näyttöjen vaikutus opettajien työhön

Vastaajista 31 % oli täysin eri mieltä siitä, että näytöt olisi hyvä keskittää yhdelle opettajalle. Vastaajista 9 % oli täysin sitä mieltä, että yksi opettaja voisi hoitaa kaikkien näytöt.

Vastaajista 9 % oli sitä täysin mieltä, että näytöt sekoittavat normaalia opetustyötä. Vastaajista taas 18 % oli sitä mieltä, että näytöt eivät sekoita normaalia opetustyötä.

Näyttöjen tuoma lisäarvo työhön

Kyselyyn osallistuneista 45 % otti kantaa mitä lisäarvoa ammattiosaamisen näytöt ovat tuoneet työhön (TAULUKKO 5). Vastauksista ilmeni, että näytöt eivät ole liioin tuoneet lisäarvoa. Usein mainittiin näyttöjen tuoneen enemmän harmia ja lisätyötä kuin lisäarvoa.

TAULUKKO 5. Mitä lisäarvoa ammattiosaamisen näytöt ovat tuoneet työhösi?

	Mainintojen lkm	% maininnoista
Lisätöitä tai ei mitään lisäarvoa	20	49
Yhteistyötä alan yrityksiin	11	27
Selkeyttää opiskelijan osaamista	10	24
Yhteensä	41	100

”Ei todellakaan mitään. Älyttömästi lisää ylimääräistä työtä!!!”

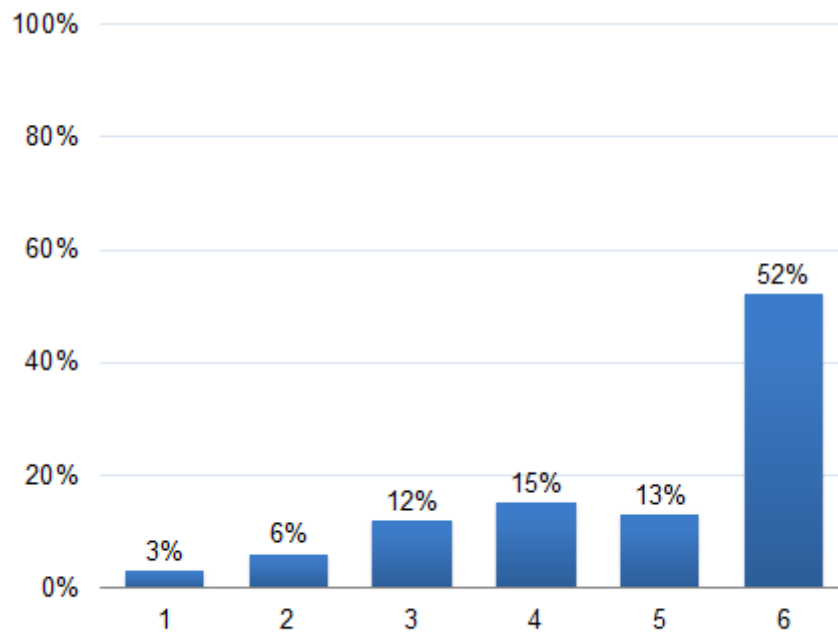
”Sihteerin töitä. Talousalueen informointia koulutuksen ja opetusmenetelmien muutoksista.”

”Jos opiskelija todella pääsee to -paikassa suorittamaan hänelle etukäteen suunniteltuja näyttöjä, tämä lisää opiskelijan motivaatiota. Mutta on erittäin harvassa ne työssäoppimispaikat, joissa tämä toteutuu.”

”Ei kai mitään. Ongelmia oli vallankin aluksi kun systeemi oli uusi. Rahasta ei saa puhua tässä yhteydessä. Saan pitää vaikka huonon oppitunnin ja saan hyvän palkan, mutta näytöistä ei tule kuin almuja.

Käsittämätöntä. Joku on sanonut, että näytöt olisi n. puolet opiskelijan ammattiosaamista kuvaavasta arvioinnista, mutta korvaus on oikeasti muutamia tunteja kaikista näytöistä yhteensä ja niistäkin vain jotka on tehty yrityksissä. Seuraukset ovat olleet sen mukaiset. Koulu on maksavinaan ja opettajat tekevinään. Osassa kouluista on korvauspolitiikka vielä huonompi.”

KUVIO 20. Lisäävätkö näytöt opettajan työtaakkaa?

KUVIOSSA 20 havaitaan, että yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että näytöt lisäävät opettajan työtaakkaa. Ainoastaan 3 % oli täysin sitä mieltä, että näytöt eivät lisää opettajan työtaakkaa.

Näyttöjen tuomat ongelmat työhön

Millaisia haittoja tai ongelmia näytöt ovat tuoneet työhösi –kysymykseen vastasi 68 % kyselyyn vastanneista (TAULUKKO 6). Vastauksista selvästi eniten mainittiin, että näytöt ovat tuoneet lisätyötä opettajan päivittäiseen työhön.

TAULUKKO 6. Millaisia haittoja tai ongelmia näytöt ovat tuoneet työhösi?

	Mainintojen lkm	% maininnoista
Lisää ylimääräistä työtä	28	56
Ajankäytön suunnittelu/resurssit	16	32
Ei mitään	5	10
Stressin	1	2
Yhteensä	50	100

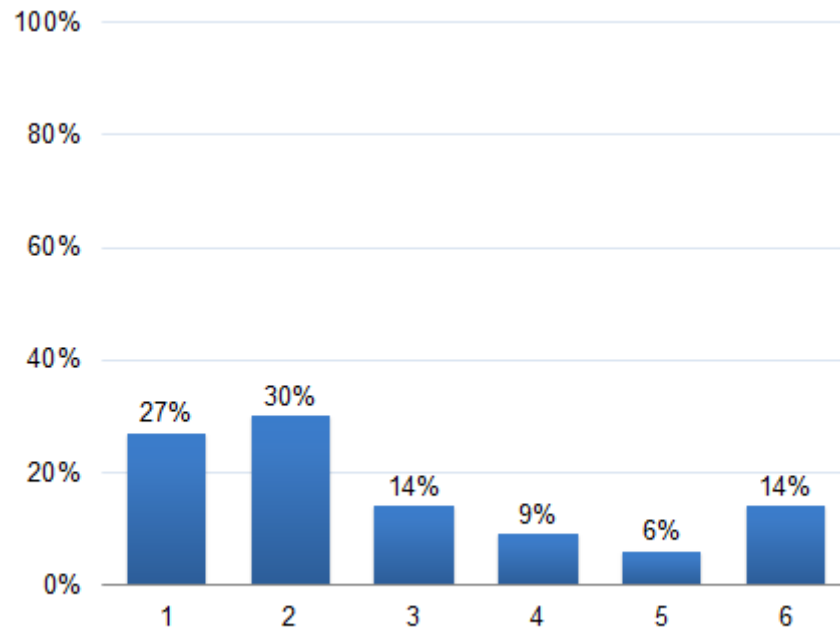
”Turhaa paperin pyöritystä. Vaikeaselkoisia käsitteitä, joita oppilaat ei ymmärrä. En ole saanut vielä yhtään kriteerit täyttävää näyttösuunnitelmaa. Työpaikkaohjaajien kyky arvioida oppilaita on erittäin puutteellinen. Arvioinnit eivät ole yhteismitallisia. Jokaista oppilasta arvioi eri henkilö ja monella arviointi on subjektiivista. Jos tarvittavia näyttöjä ei saada työssäoppimisjaksoilla, niin oppilaitoksen omilla työmailla ei välttämättä ole jäljellä ”työvaihetta”, josta ko. näytön voi suorittaa.”

”Työssäoppiminen harvoin vastaa opiskeltavaa kokonaisuutta, vaan työssäoppimisen joutuu suorittamaan silloin, kun se on lukujärjestyksessä. Työmaan aikataulut ovat erilaiset kuin lukujärjestys. Näytöt joutuu työssäoppimisjaksolla toteuttamaan vain niistä töistä, jota työssäoppimisjakson aikana on työmaalla menossa.”

”EI OLE AIKAA, 1/h opiskelija/viikko. ...käydään vain katsomassa valmis suorite, niin homma on tehty käytännössä puhelinohjauksella. ...Hei, soitettiin OAJ ja sanoivat että sopimus tehty niin, että koulutuksen järjestäjä määrittää koulutuksessa ”laadun”. Eli jos annetaan 1 h/op/viikko niin laatuahan se on paskakin laatu. Joten jos OAJ / opetushallitus ei linjaa minimi resurssia niin kohta tätä tehdään niin että hoidetaan koko roska puhelimesta ja sanotaan että kuulostaa hyvältä.”

”Älyttömästi lisää ylimääräistä työtä ja paperisotaa. Ei todellakaan ole tarpeellisia nuorisopuolen koulutuksessa. VIE VAIN TURHAAN RESUSSEJA OPETUKSESTA, SIIS NIIDEN JÄRJESTÄMINEN. Koko ajan tulee lisää kaikkea ”ylimääräistä”, joten jo sana näyttö alkaa saamaan hermot kireelle...”

KUVIO 21. Näyttöjen keskittäminen yhdeksi loppunäytöksi

KUVIOSSA 21 vastanneista 27 % oli täysin eri mieltä ja 30 % lähes täysin eri mieltä siitä, että näytöt olisi hyvä keskittää opintojen loppuun yhdeksi näytöksi. Vastanneista 14 % oli täysin sitä mieltä, että näytöt olisi hyvä keskittää yhdeksi loppunäytöksi.

Onnistuneen näytön kuvaus

Millainen on hyvä näyttö –kysymykseen vastasi 70 % vastaajista (TAULUKKO 7). Hyvässä näytössä opiskelija suunnittelee työn huolella etukäteen ja dokumentoi näytön huolellisesti tuli esille useissa vastauksissa. Lisäksi vastaajat näkivät, että hyvän näytön suorituspaikka on työssäoppimisjaksolla yrityselämän työmaa.

TAULUKKO 7. Millainen on hyvä näyttö?

	Mainintojen lkm	% maininnoista
Selkeä, monipuolinen ja huolella suunniteltu kokonaisuus	22	50
Yrityselämän työpaikalla tapahtuva	17	39
Oppilaitoksen tiloissa tehty	4	9
Yksi laaja näyttö	1	2
Yhteensä	44	100

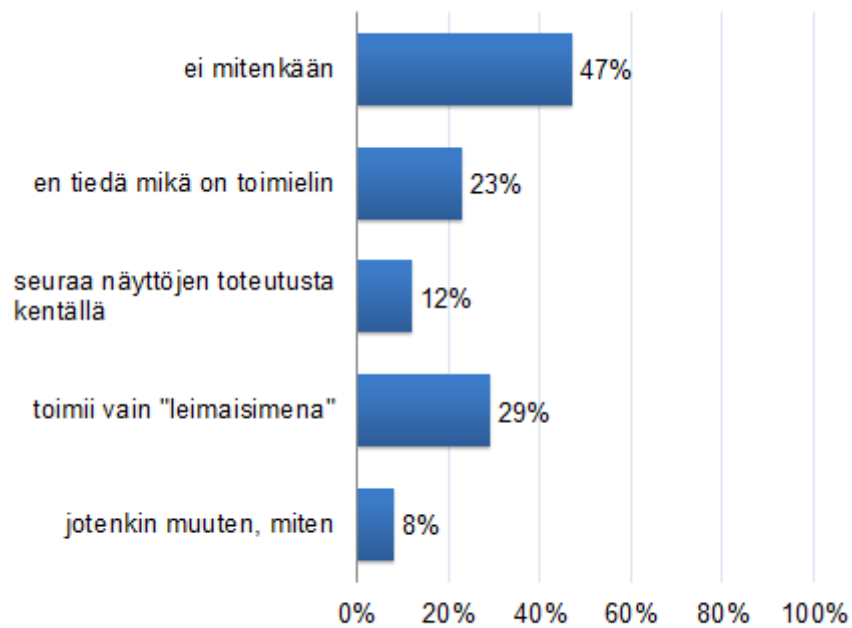
”Yksi laaja näyttö pitäisi riittää. Näyttö pitäisi suorittaa opintojen lopussa ja olisi tavallaan opinnäytetyö joka kuvaisi todellista osaamista. Näytöt ovat tällä hetkellä eriarvostavia ja epäoikeuden mukaisia opiskelijoita kohtaan. Osa näytöistä annetaan ekavuonna jolloin osaaminen on kuitenkin vähäistä, arviointi on kuitenkin tehtävä näytöstä eikä mielikuvana millainen tämä näyttö olisi kolmantena vuonna keväällä. Näytöt on pantava kokonaisuutena täyteen remonttiin.”

”Opiskelija saa työskennellä ammattimiesten mukana ja ohjauksessa sekä tietää jo ennen toppia, että hänen osaamistaan myös arvioidaan. Opiskelija tietää myös arvioinnin perusteet. Topin loppuvaiheessa arvioidaan osaamista.”

”Tutkinnon osat ovat työkokonaisuuksia. Kun opiskelija saa riittävästi tehdä aluksi työpaikkaohjaajan kanssa ja sitten osittain tai kokonaan itsenäisesti tutkinnon osaan kuuluvia töitä ja sen jälkeen arviointi opiskelijan ilmoituksen jälkeen on lähellä hyvää näyttöä.”

”Joka tehdään työmaalla ja natsaa hyvin ko. oppilaan Hops:n/näyttösuunnitelmien kanssa.”

KUVIO 22. Toimielimen näkyminen näytöissä

KUVIOSSA 22 kysyttiin ammattiosaamisen toimielimen näkyminen näyttötyössä. Lähes puolet vastaajista totesi, että toimielin ei tue mitenkään opettajaa näyttötyössä. Neljäsosa vastaajista ei tiennyt mikä on ammattiosaamisen näyttöjen toimielin. Noin kolmasosa vastaajista piti toimielimen toimintaa ”leimaisimen” asemassa.

Seuraavassa on vastauksia kysymykseen miten muuten toimielin tukee näyttötyötä:

"On hengessä mukana."

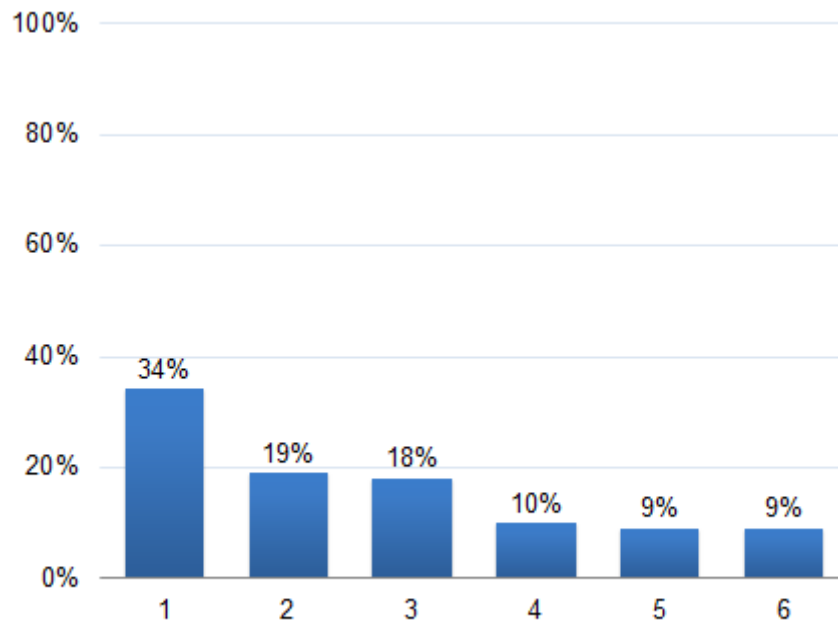
"Hyväksyy tutkinnon osien näyttöjen järjestämissuunnitelman."

"Aktiivinen yrittäjä yhteistyö."

"Antaa raippaa jos hommat ei tehtynä."

"Hyväksyy esittelyn jälkeen arviointi- ja toteutussuunnitelman, kerää - palautetta, antaa palautetta."

KUVIO 23. Näyttöjen asema koulutuksessa

KUVIOSSA 23 kysyttiin mielipidettä siitä, pitäisikö näytöt poistaa kokonaan. Vastaajista kolmasosa oli sitä mieltä, että näytöjä ei pidä poistaa kokonaan. Vastaajista 9 % oli sillä kannalla, että näytöt pitäisi poistaa kokonaan rakennusalan ammatillisesta peruskoulutuksesta.

Koulutuksen muutos

Vastaajilta kysyttiin, miten muuttaisit rakennusalan ammatillista peruskoulutusta. Kysymykseen vastasi 58 % vastaajista (TAULUKKO 8).

TAULUKKO 8. Miten muuttaisit rakennusalan ammatillista peruskoulutusta?

	Mainintojen lkm	% maininnoista
Koulutusaika lyhyemmäksi	10	50
Näyttöjen määrän vähentäminen	6	30
En mitään	4	20
Yhteensä	20	100

”Minusta atto-aineiden määrää voisi vähentää! Kyllähän se yleissivistys on hyvä, mutta kun ei aika riitä! Ja näyttää olevan aika pakkopullaa monelle oppilaalle. Ne jotka myöhemmin menevät ammattikorkeaan pitävät oman atto-tason kyllä riittävän korkealla. Jokaisella on jo kattava

peruskoulu takana, eikö se riitä? En ole tavannut yhtään oppilasta joka ei osaisi lukea, kirjoittaa ja laskea. Kiitos siitä peruskoululle, toki parantamisen varaa on, mutta se resurssi! Aikaisemmin rakennusmiehille riitti kaksi vuotta. Kaksi vuotta rakennusalan perusasioiden oppimiseen kyllä riittää ja kolmas vuosi olisi työssäoppimista. Atto-aineista matikkaa, englantia, äidinkieltä ja tietojenkäsittelyä kahden vuoden ajalle lähinnä keskitalvelle (pakkaskaudelle). Muita attoja voi harrastaa kerhoissa! Rakennustyöt tehdään lähinnä kesällä, opetusta myös kesäkuulle. Hitsauksen opetus (perusasiat) pitäisi antaa koko amisporukalle. Jos meiltä loppuu hitsarit, niin loppuu aika monen tavaran teko myös! Nämä nyt tuli mieleen nyt!”

”1 -vuosi perehdytysjakso koululla työsalissa, 2-vuosi työssäoppimista 3. -vuosi oppisopimustyyppistä koulutusta.”

”Lintsaaminen kuriin. Nyt sanktiot poissaoloista ovat merkityksettömiä. Opettajan aika kuluu lintsareiden jäljitykseen eikä paikallaolijoiden opetukseen.”

”Olen kehitellyt mielessäni 2+1 mallia. Tarkoittaa seuraavaa... Kaksi ensimmäistä vuotta opiskellaan vain ammatillisia aineita, jotka sisältävät teoriaopetusta, työsaliovetusta, työssäoppimista yrityksessä sekä koulun työmaalla. Kahden vuoden jälkeen olisi ”valmis” aloittamaan työuran, mutta halutessaan voi käydä vielä kolmannen vuoden. Vastaavasti kolmannen vuoden voisi käydä myöhemminkin oltuaan muutaman vuoden työelämässä. Kolmantena vuotena opetus olisi pelkkää teoriaopetusta ja painottuisi jatko- opinnoissa tarvittaviin taitoihin, siis atto- aineisiin sekä syventäviin ammatillisiin opintoihin, kuten CAD, mittauksten lisäkurssi, rakennusfysiikka, jne.”

Näyttöjen kehittäminen

Miten näyttöjä tulisi kehittää –kysymykseen vastasi 48 % kyselyn vastaajista (TAULUKKO 9).

TAULUKKO 9. Miten näyttöjä tulisi kehittää?

	Mainintojen lkm	% maininnoista
Sisältää uusimalla	14	44
Vähentämällä näyttöjen määrää	12	37
Poistaa kokonaan	6	19
Yhteensä	32	100

”Kyllä ne siitä pikkuhiljaa kehittyvät, kun niiden kanssa touhuu, aina paremmiksi ja paremmiksi.”

"Niin, että poistetaan ne nuorisopuolelta vallan. Opiskelijat lähtevät opintoihinsa pääsääntöisesti hyvinkin "samalta" viivalta ja opinnot etenevät samaan tahtiin. Oppiminen voidaan muutenkin varmistaa ja opettajalla jää aikaa enemmän opettamiseen."

"Nimi voidaan hävittää. Erilliset näyttötodistukset ovat osoittautuneet turhiksi lapuiksi."

"Niitä tulisi vähentää. Kaksi pakollista, mutta oppijan itse valitsemaa näyttöä riittäisi. Tämä vahvistaisi opiskelijan vahvuuksia ja antaisi mahdollisuuden paremmin suuntautua valitsemaansa työelämän ammattiin jo opiskeluaikana."

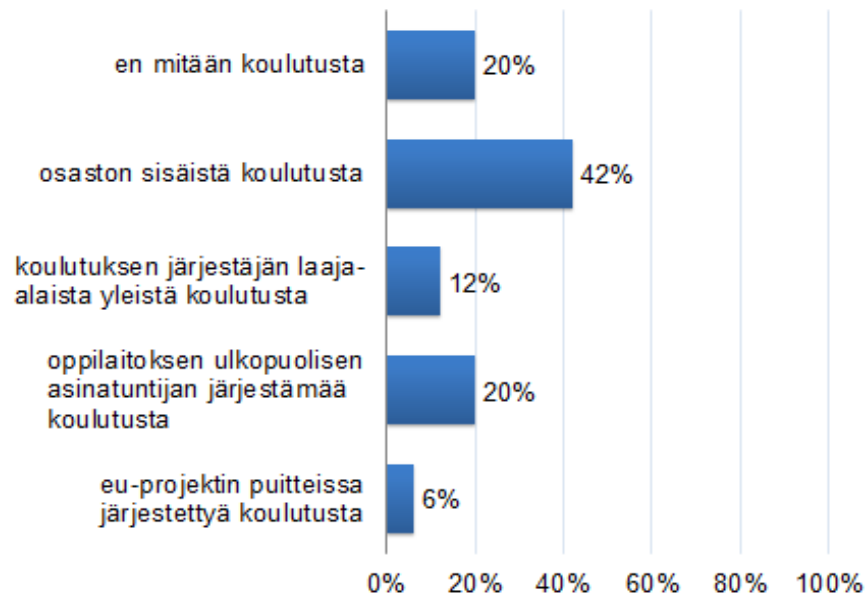
"Nykyinen malli on aika mukava. Varmaan kehittyy edelleen vuosittain. Arviointilomakkeet tulisi yksinkertaistaa, ettei siellä kysellä "MamboJamboa" . On vaikea arvioida, kun ei ymmärrä kapulakieltä. Ei opettaja, ei oppilas, ei työmaan edustaja. Tämä on joskus suorataan noloa. Koulutettuja työpaikkaohjaajia saisi olla enemmän. Arvioinnissa voisi olla yksinkertaiset esim. 1. Taidot (työn tekemiseen) 2. Tiedot (työn tekemiseen + kestäväkehitys) 3. Yhteistyökyky (aikataulujen noudattaminen, sosiaalisuus, luotettavuus)

"Yksi näyttö riittäisi kolmosen keväällä."

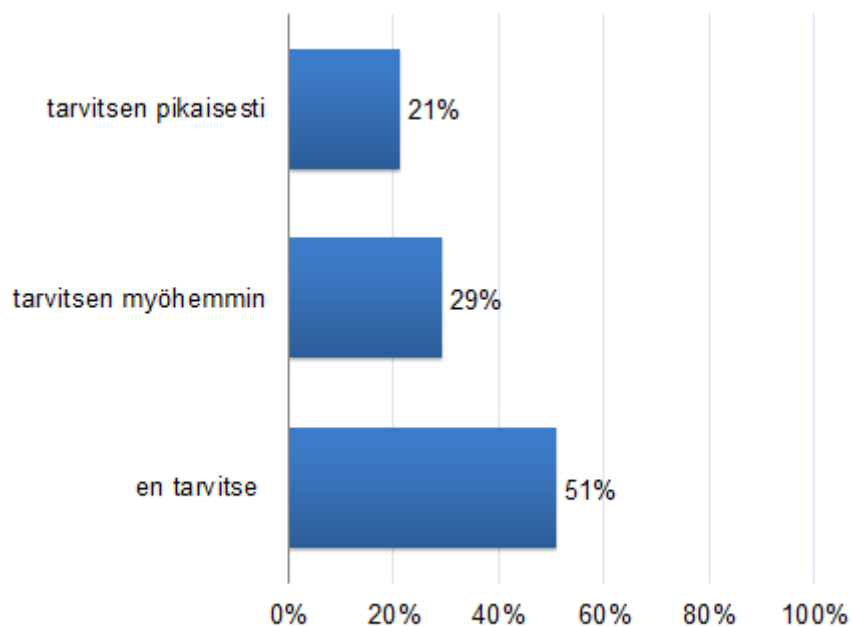
5.2.7. Koulutus näyttöihin

Vastaajista viidesosa ilmoitti, että näyttötyöhön (KUVIO 24) ei ole saatu mitään koulutusta. Vastaajista n. 40 % oli saanut osaston sisäistä koulutusta ja viidesosa vastaajista oli saanut oppilaitoksen ulkopuolisen asiantuntijan järjestämää koulutusta.

KUVIO 24. Millaista koulutusta on saatu näyttötyöhön

KUVIO 25. Lisäkoulutuksen tarve näyttöihin

KUVIOSSA 25 esitetään lisäkoulutuksen tarvetta näyttöjen toteuttamiseen. Lisäkoulutusta näyttötyöhön katsoi tarpeelliseksi n. viidesosa vastaajista. Yli puolet vastaajista taas ei katsonut lisäkoulutusta tarpeelliseksi.

5.3. Näyttöjen ja koulutuksen kehittämis ehdotukset

Seuraavaan luetteloon on kirjattu työpajassa syntyneet kehittämis ehdotukset ja niiden tarkemmat kuvaukset.

Teema 1. Miten näyttöjen toteutusta voitaisiin kehittää?

Teema 2. Miten näyttöjen arviointia voitaisiin kehittää?

Teema 3. Miten erityisopiskelijoiden näyttöjä voitaisiin kehittää?

TEEMA 1. Miten näyttöjen toteutusta voitaisiin kehittää?

Kehittämis ehdotus	Kuvaus
Panostetaan työpaikkaohjaajien koulutukseen – Näytöt voi antaa työmaalla	<p>Omat koulun opiskelijat tai valmistuneet opiskelijat otetaan ohjaajiksi. He ymmärtävät näyttöjen ajatuksen kokemusta. Valmistuneita opiskelijoita tulisi kouluttaa työnohjaajiksi työpaikoille. He toimisivat mentoreina/tutoreina uusille työssäoppijoille. Opiskelija/työnohjaaja voisi suorittaa työnohjauksen yhtenä näyttönä tai erikoisammattitutkintoa suorittaessaan.</p> <p>Perustustyöt näytöt oppilaitoksessa, runkotyöt osittain työmaalla. Muuraus- ja laatoitusnäytöt työmaalla.</p> <p>Viestittävä opiskelijalle, että työmaalla suoritettava näyttö voi toimia myös ”työpaikkahaastatteluna”.</p> <p>Järjestelmään pitäisi laatia pelisäännöt, koska opiskelijoiden työssäoppimista ja oloa ei voida seurata – opiskelijoiden keskeyttäminen lisääntyy. Pitäisi ensin saada osaava työpaikkaohjaaja työpaikoille, jonka jälkeen voidaan</p>

	opiskelija lähettää työmaalle.
Kirjattava viimeistään lukuvuoden lopulla (pitkäkestoinen näyttö)	Kirjaaminen ei saa jäädä opintojen loppuun. Koulutuksen järjestäjän vastuulla hankkia kirjaamiseen tuki jotta kirjaaminen tehdään heti kun näyttö on annettu.
Yhtenäistettävä näytön asiakirjat = työsuunnitelma	Opiskelijan laadittava työsuunnitelma oppimistehtävänä, jotta opiskelijalle oppii ja hänelle jää aiheesta dokumentti.
Työpaikkaohjaajan koulutusta lisättävä	Yritysten urakkaohjelmaan pitäisi ottaa lakisääteisesti mukaan tietty summa, joka varataan työpaikkakouluttajille. Arvostusta lisättävä. Arvotus suomalaiseen ammatilliseen koulutukseen on vähentynyt. Koulutusta on muutettava työelämälähtöisemmäksi. Neuvottelukunnat olisivat tässä avainasemassa ja ne on herätettävä henkiin.
Opettajalla oltava yrityselämän kontakteja	Opettajilla on oltava kontakteja, jotta he voivat suositella opiskelijoita töihin.
Työpaikkaohjaajia on motivoitava	
Näyttötekstit on yhdenmukaistettava	
Arvioitsijan elämäntaustakokemus on otettava käyttöön	Arvioitsijalla on oltava laajaa elämäntaustaa, jotta hän voi kokonaisvaltaisesti ymmärtää opiskelijaa.
Opiskelijalle annettava tarkka tieto, mikä on näyttö	Opiskelijalle on annettava hyvä orientaatio näytöistä. On kerrottava esimerkkejä näyttöjen variaatioista. Opiskelijat mestareiden mukaan tekemään töitä. Tarinankertojat, esimerkkien käyttö eli yritysasiantuntija luennoitsijoiden käyttäminen oppilaitosten luennoilla..
Annettava malleja näytöistä arviointineen oppilaille	Vanhoista näytöistä oppia, esim. kuvia lopputuloksesta ja arviointikriteereistä
Nostettava profiilia: Näytöt työelämässä jäävät eloon.	Arvostuksen ja käden jäljen arvostuksen nostaminen

TEEMA 2. Miten näyttöjen arviointia voitaisiin kehittää?

Kehittämisehdotus	Kuvaus
Arviointi siirrettävä asteikolle 1-5	<p>Tämä skaala antaisi enemmän. 1-3 skaalaa joudutaan usein täydentämään sanallisesti. 1-3 arviointi johtanut siihen, että suurin osa näytöistä arvioidaan arvosanalla 2.</p> <p>Näyttöjen lisäksi käytetään myös muita menetelmiä, mutta näyttö on ratkaisevin arvioinnin kohteena.</p>
Tekstit näytöistä yksinkertaistettava	Näyttöjen sanoittamista kehitettävä
Varmistettava arvioitsijan kokemus	Opettajat tulevat eri kokemuksella. Opettajien hiljainen tieto on saatava enemmän käyttöön.
Arviointiin liitettävä myös suullinen arviointi	Kaikki opiskelijat eivät ymmärrä eivätkä sisäistä kirjoitettua arviointia.
<p>Haastattelu liitettävä näyttöihin; suullinen kuvaus, suullinen selvitys, epävirallinen ympäristö, käytöstavat</p> <p>Julkinen vertaisarviointi: jutustellen, kannustavasti</p>	<p>Näytön jälkeen voitaisiin tehdä haastattelu (joko ohjaajan kanssa henkilökohtaisesti tai ryhmässä), mitä on tapahtunut näytössä. Avoin ryhmäkeskustelu ja arviointi otettava käytäntöön.</p> <p>Vertaisarvioinnin keskusteluilmapiiri on luotava avoimeksi ja kannustavaksi.</p> <p>Itse näytön arviointi pitää olla henkilökohtainen, jotta voidaan antaa kehittämisehdotuksia ja palautetta ilman julkista painetta.</p> <p>Uusille työnohjaajille on myös annettava vertaiskoulutusta ryhmäarvioinnin antamisesta.</p>

	Opettajakunnan keskinäistä arvostusta on lisättävä. Opiskelija keskiöön.
Oppilaan asenne ajan tasalle;	Asennekasvatusta on annettava koko koulutuksen ajalle.
Oma arviointisuunnitelma	Erityisopiskelijoille on laadittava oma arviointisuunnitelma.
Kehittää näyttöä urakan suuntaan kokonaisuudeksi; kustannukset, aikataulutus, työkalut	Toiminnan kokonaisnäkemys täytyisi välittää opiskelijalle jollain menetelmällä. Näytön tapahtumaa pitäisi syventää. Näytössä tulisi saada esille koko kokonaisuuden hallinta. Tällöin opiskelija käsittäisi paremmin esim. kustannukset ja aikataulun.
Enemmän keskustelua ja palautetta sekä vaihtoehtojen läpikäyntejä.	Suullisen palautteen voima on suuri, siksi ohjaajalla olisi oltava siihen aikaa.

TEEMA 3. Miten erityisopiskelijoiden näyttöjä voitaisiin kehittää?

Kehittämisehdotus	Kuvaus
Näyttö ei saa olla liian massiivinen eikä laaja vaan sen tulee mahtua ”syliin” Näyttö pitää pystyä hahmottamaan kokonaisuutena	Näytön tulisi olla riittävän pieni ja hallittavissa. Kokoa ”koirankoppi”. Oppimisympäristön on oltava myös turvallinen.
Näytöt tehdään pieniä paloina, keskustelua, rohkaisua. Tehtävät määriteltävä jokaisen opiskelijan taitotason mukaan	Voidaan käyttää osanäyttöjä ”palasteluun”.
Turhat luulot pois; sähläri - supermies	Osaamisen määrittelyä ja arviointia heti opintojen alussa. Tehdään opiskelijan tulohaastattelu.
Ei vertailua muihin opiskelijoihin	Sekä opettajien että opiskelijoiden on oltava tasapuolisia kaikille opiskelijoille. Opettajan on ymmärrettävä opiskelijoiden erilaiset taustat, jotka ovat usein haastavat. Tarjottava onnistumisen kokemuksia.
Annettava sanallinen arviointi	Sanallista arviointia pitäisi käyttää enenevässä määrin.
Yksilön ja ryhmän arviointi eriytettävä	Arkaluontoinen tieto vain sille kuuluvalla.
Aika näytön sovittamiseen järjestettävä	Ei kilpailla ison ryhmän kanssa ajallisesti. Onnistumisen kokemus mahdollistettava
Kuvallisen oppimateriaalin käyttöä lisättävä	Olisi hyvä, jos opiskelijat voisivat koko työprosessin ajan seurata prosessia kuvallisessa muodossa.
Opettajan avustuksella näytön suorittaminen mahdolliseksi	Kaikki opiskelijat eivät pysty suoriutumaan näytöstä, tällöin ohjaavan opettajan on avustettava kädestä pitäen.
Mielipiteitä saatava neuvottelukunnan jäseniltä	Neuvottelutoimikunnan aloittaminen.
Työsuunnitelman laatiminen	Jokaiseen näyttöön on otettava työsuunnitelman laatiminen.

Työpaja antoi osallistujille erinomaisen virittäytymisen ammattiosaamisen näyttöjen sisällölliseen pohdiskeluun ja loppupalautteen mukaan kiinnostus näyttöjen kehittämistyötä kohtaan oli kannustavaa. Työryhmän asiantuntemus heijastui aktiivisena jatkuvana kannanottona ja ryhmätöiden tekeminen sujui mallikkaasti sekä ryhmätöiden purku oli jouheaa.

6 TULOSTEN YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT

Ammattiosaamisen näytöt tulivat rakennusalan toisen asteen ammatilliseen peruskoulutukseen syksyllä 2006. Tällä hetkellä näytöt ovat olleet käytössä kuutisen vuotta, joten näyttöjen toteutumista on mahdollista arvioida. Opettajat tai näyttötyötä tehneet henkilöt pystyvät laajemmin analysoimaan näyttötyöstä tulleen työn sisällön. Tähän sisältöön olen kiinnittänyt eritoten huomiotani tulosten tarkastelussa.

Tutkimustulokset toivat esille, että rakennusalan ammattiosaamisen näytöt on otettu vakiintuneesti käyttöön ja ne on liitetty vakiintuneesti opetussuunnitelmiin koko Suomessa.

Tutkimuskysymykset ja niiden tulosten yhteenvedon analysointi on esitetty seuraavissa alla olevissa kohdissa.

Mitkä ovat näyttöjen kuvaukset ja niiden taso

Näyttöjen kohteita selvitettiin OPH:n oppimistulosten arviointiaineistolla jossa analysoitiin 10 920 näytön kuvausta. Arvioinnissa oli mukana 48 koulutuksen järjestäjää. Rakennusalan perustutkinnon koulutuksen järjestäjät kuvasivat (kirjaaminen järjestelmään) eri ammattiosaamisen näytön sisällön ja näitä kuvauksia arvioimme missä määrin se kattaa tutkinnon perusteiden mukaisen ammattitaitovaatimuksen.

Näytön kuvauksista lähes 80 % vastasi tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia. Helppo suhteessa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukseen katsottiin olevat 2355 kpl eli 21,6 % kaikista kuvauksista. Ainoastaan kaksi kuvausta katsottiin olevan vaikea suhteessa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukseen eli ne kuvaukset ovat yli ammattitaitovaatimuksen.

Näyttöjen kirjaamisessa on selkeästi havaittavissa erilaisia kirjaamistapoja eli joissain oppilaitoksissa näytön kuvaus oli hyvin suppea esim. yhdellä sanalla kirjoitettu, eikä siitä silloin saa oikeaa käsitystä mitä kaikkea näyttö pitää sisällään. Mielestäni näytön dokumentointi olisi hyvä saada pikaisesti kaikille oppilaitoksille samankaltaiseksi. Tähän voisi olla ratkaisuna esim. OPH:n ylläpitämä ”näyttödokumentointipankki”, jossa oppilaitokset voivat katsoa sopivia näytön esimerkkikuvauksia omiin näyttötodistuksiin.

Näyttöjen toteutus

Rakennusalan ammatillisessa koulutuksessa on vastaajista 24 % tehnyt yli 5 vuotta töitä näyttöjen parissa. Tämä 24 %:n joukko osasi päätellä mikä oli tilanne ennen kun näytöt otettiin käyttöön eli ennen vuotta 2006. Saatujen kyselytutkimuksen vastausten perusteella on havaittavissa, että näyttötyö on koettu joidenkin henkilöiden osalta hyvinkin työllistävänä

lisätyönä. Osittain lisätyötä oli ehkä avustettu osastojen työnohjaajalla tai ammattimiehellä. Kuitenkin 31 % vastaajista ilmoitti, että heillä ei ollut yhtään ammattimiestä tai työnohjaajaa näyttötyön apuna.

Osa näytöistä toteutetaan työssäoppimisen aikana ja suurimmalla osalla opiskelijoiden työssäoppimista on 20-25 opintoviikkoa koko koulutuksen ajalla. Työpaikalla suoritettuja näyttöjä oli n. 40 % koko näyttömäärästä. Keskimäärin näyttöjä oli 6 kpl opiskelijaa kohden. Osalla kyselyyn vastanneista oli vaikeuksia löytää opiskelijoille työssäoppimispaikkoja, joissa voitaisiin tehdä asianmukainen näyttö. Joillain oppilaitoksista opiskelijoiden työssäoppimispaikat olivat taas niin hajautettuja pitkin maakuntaa joten näyttöjä päästiin seuraamaan huonosti. Ns. oppilaitosnäytöistä saatiin kyselyn mukaan hyviä kokemuksia ja oppilaitosnäyttö koettiin hyvänä harjoituspohjana mentäessä työpaikoille oppimaan ammattialaa.

Opettajat seurasivat kyselyn mukaan ahkerasti opiskelijoiden työpaikkänäyttöjä ja he yrittivät pitää muutoinkin aktiivisesti yhteyttä opiskelijoihin. Muita työssäoppimisen seurannan yhteydenpitotapoja oli soittaminen puhelimella ja tekstiviestit sekä sähköpostin lähettäminen opiskelijalle.

Useassa vastauksessa tuli selkeästi ilmi opettajille annettu liian vähäinen resurssi seurata opiskelijaa työssäoppimispaikalla. Joissain vastauksissa ilmeni, että opettajan aika menee matkantekoon työpaikalle. Vastauksista voi todeta, että koulutuksen järjestäjät pitävät työssäoppimisen seuranta säästökeinona koska siihen resursoidaan niin vähän tunteja. Resurssien puute johtaa vastaajien mukaan opiskelijoiden opintojen keskeyttämisenä. Työssäoppimisen seurannan vähentäminen ei varmaankaan ole Opetushallituksen mieleinen säästökeino.

Rakennusalan perustutkinnon ensimmäistä ammattiosaamisen näyttöpaikkaa oppilaitoksen tiloissa piti tärkeänä liki 40 % vastaajista. Ensimmäinen näyttö on kaikille pakollinen tutkinnon osa perustustyöt laajuudeltaan 15 ov. Vastaajat kuvasivat eniten perustustyöt näyttöä joka suoritettiin ensimmäisen vuoden aikana. Ensimmäinen näyttö (perustustyöt 15 ov) toimi hyvin pohjana työpaikoilla suoritettaville näytöille. Oppilaitosnäytössä voitiin käyttää riittävästi aikaa näytön turvalliseen suorittamiseen ja hyvänä seikkana pidin myös, että joillain oppilaitoksilla näytön vastaanotti muu kuin saman ryhmän ammatinopettaja. Vastaajista suurin osa oli myös sillä kannalla, että oppilaitoksen pientalotyömaa tai muu oma työkohde toimi hyvin opiskelijan ensimmäisenä näyttöpaikkana. Tästä oli hyviä esimerkkejä näytön sisällön kuvaamisessa kun sopiva työkohde oli ajoitettu oikeaan aikaan. Samoin oppilaitoksen pientalotyömaata pidettiin hyvänä näyttöpaikkana suoritettaessa loppuja näyttöjä eli muita kuin ensimmäistä näyttöä.

Yrityksissä suoritettavat näytöt sopivat hyvin vastaajien mukaan kaikille näytöille paitsi ei ensimmäiselle näytölle. Työssäoppimisen aikana suoritettaviin yritysnäyttöihin haluttiin enemmän yhteistyötä yrityksen ja

oppilaitoksen välille. Miten yhteistyötä saisi lisättyä kun koulutuksen järjestäjät vähentävät siihen tarvittavaa yhteydenpitoaika. Työpaikoilla tarvitaan enemmän osaavia työpaikkaohjaajia ja heidän opastamiseen haluttiin vastaajien mukaan panostusta.

Vaikka osalla oppilaitoksia on hankaluuksia saada opiskelijoille näyttöpaikkoja yrityselämästä, niin lähes puolet vastaajista kuitenkin piti näyttöpaikkojen saamista yrityksistä helppona asiana. Ainoastaan 2 % vastaajista kertoi, että he joutuvat tekemään kaikki näytöt omilla työmailla. Tämä ehkä selittyy sillä, että kaikki työpaikat eivät ole samanarvoisia ja kaikkialla ei vaan voi valita työpaikkoja mieleiseseen.

Vaikka näyttöpaikkoja on hyvin tarjolla sekä yrityksissä että oppilaitoksen omissa rakennuskohteissa niin kuitenkin näyttö on joskus vedettävä hatusta. Tähän voi vaikuttaa usein kiire ja ”kunhan se näyttö jostain vain tulee tehtyä” –ajatus. Vastauksista ilmeni myös, että näyttöjen määrä voisi vähentää, jopa yksi näyttö olisi hyvä ratkaisu. Vastaajat arvelivat, että kun kaikki näytöt on tehty, niin loppu koulu-aika on mitä on ja töihinkään ei monella opiskelijalla ole haluja siirtyä. Lisäksi kaikille ryhmän opiskelijoille ei kaikkialla vaan löydy sopivia näyttökohteita. Työpaikoilla on tehtävä juuri niitä töitä mitä siellä on menossa eli näyttöä ei voi valita kuin vaihtamalla työpaikkaa.

Ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yleisaineet) suorittaminen näytöllä on vastaajien mukaan melko hankalaa tai sitä ei ole liioin käytetty. Ammattitaitoa täydentävät tutkinnonosat on osassa oppilaitoksia kuitenkin otettu mukaan ammatin opettajien tehtäväksi. Siinä on kyse muutamista aineopinnoista kuten matematiikka ja fysiikka, jotka voidaan integroida jouheasti ammattialaan.

Näyttöjen arviointi

Opiskelijoiden arviointi kohdistuu ammatilliseen osaamiseen. Arviointi perustuu ammattiosaamisen näyttöihin ja siten koulutuksen järjestäjän ja työelämän yhdessä suunnittelemiin, toteuttamiin ja arvioimiin työtilanteisiin ja työprosesseihin.

Tutkinnonosakohtainen arviointisuunnitelma oli käytössä 48 % vastaajista eli lähes puolella oli laadittu kaikista tutkinnon osista arviointisuunnitelma. Tutkintokohtainen arviointisuunnitelma oli 39 %:lla ja 13 %:lla ei ollut arviointisuunnitelmaa lainkaan. Arviointisuunnitelmien tarkentamisessa on monella oppilaitoksella työnsarkaa.

Kysyttäessä, että mikä merkitys oli arviointisuunnitelmalla ja miten se auttoi arvioinnissa. Opiskelijoiden tasapuolinen kohtelu nähtiin tärkeänä seikkana arviointisuunnitelman merkityksessä. Lisäksi mainittiin, että arviointisuunnitelma toimii runkona arviointikeskustelussa sekä työpaikkaohjaajan perehdytyksessä opiskelijan arviointiin joten arviointisuunnitelma on perusta arvioinnille ja joka on oltava asianmukaisessa kunnossa.

Näyttöjen vastaanottaja oppilaitosnäytössä oli ryhmän ammatinopettaja yksinään tai ammatinopettajat yhdessä. Mielestäni näyttöjen vastaanottaja on hyvällä kantimilla koska sama henkilö, joka toimii eniten opiskelijoiden kanssa ottaa myös näytöt vastaan. Oppilaitoksissa joissa on ammattimies, on myös tiiviisti mukana näyttöjen vastaanottamisessa mikä sekin kertoo opetuksen tukihenkilöiden arvostuksesta. Ammattimies täten tulisi olla jokaisella rakennusalan peruskoulutuksen järjestäjällä.

Oppilaitosnäytön arvioinnista päättää pääasiassa ammatinopettaja tai ammatinopettajat yhdessä mikä onkin toimivin vaihtoehto. Joissain oppilaitoksissa myös ammattimies päättää arvioinnista. Opettaja yhdessä yrityselämän edustajan kanssa on myös joillain oppilaitoksista käytetty päätettäessä opiskelijan arvioinnista.

Yrityksen työpaikalla näytöt ottavat vastaajien mukaan vastaan lähes 80 % yrityselämän edustajat ja opettaja yhdessä. Myös yrityksen ammattimies on vastaajien mukaan vastaanottamassa näyttöjä työpaikoilla mikä on ehkä parhain vaihtoehto koska ammattimies päivittäin näkee ja tuntee opiskelijan osaamisen.

Työpaikkanäytön arvioinnista taas päättää pääosin opettaja yhdessä yrityksen edustajan kanssa. Luonnollisena pidän, että opettaja tekee yhteenvedon arviointikeskustelun päätettyä ja hän huomioi yrityksen antaman arvioinnin kokonaisarvioinnissa.

Opettajat tai arvioijat eivät yleisesti anna tutkinnon osan arvosanaa pelkän näytön perusteella. Yleensä he käyttävät muita arviointimenetelmiä kuten kirjallisia tehtäviä ja täydentävää teoreettista osaamista. Pääpaino on kuitenkin vastaajien mukaan näytössä mutta lopulliseen arviointiin sisältyy oleellisena asiana työaikojen noudattaminen ja yhteistyö muiden tahojen kanssa. Tällöin mukaan tulee arviointi opiskelijan työssäoppimisen suorittamisesta.

Suurin osa vastaajista arvioisi opiskelijaa viisiportaisella (1-5) arviointiasteikolla. Nykyinen asteikko (1-3) on liian suppea ja sen takia yleisin arvosana on 2. Jos asteikko muutettaisiin takaisin 1-5, niin arvosanojen todellinen arvo olisi opiskelijalle oikeudenmukaisempaa. Tämänhetkinen yleisimmin annettu arvosana on 2 ja se voi tarkoittaa joko heikkoa 2 tai vahvaa 2.

Näyttöjä joudutaan joskus myös hylkäämään. Kolmasosa vastaajista ei ole hylännyt koskaan opiskelijan näyttöä. Noin kolme neljäsosaa arvioijista on joskus hylännyt opiskelijan näytön. Yleisimmin syynä opiskelijan näytön hylkäämiseen on opiskelijan poissaolot tai työaikojen laiminlyönti. Työturvallisuuden välinpitämättömyys tai työturvallisuuden unohtaminen oli myös joillain näytön hylkäämisen syynä. Usein myös mainittiin opiskelijan työsuorituksen laadun puutteellisuus ja opiskelijan motivaation puute. On hyvin todennäköistä, että isoissa ryhmissä kaikille opiskelijoille ei vaan riitä opettajan aika. Osa isojen ryhmien opiskelijoista tarvitsee tiiviimpää lähiopettamista tai opettajan tukea.

Erityisopiskelijoiden näyttöjen toteutus

Pääosa kyselyyn vastaajista mainitsi, että erityisopiskelijoiden näytöt on jaksotettu samalla tavoin kuin isojen (normaali) ryhmien näytöt. Yleensä ensimmäisenä vuonna on yksi näyttö eli perustustyöt 15. ov. Toisena opiskeluvuotena on runkovaiheen työt 35 ov näyttö. Kolmantena opiskeluvuotena ovat loput eli 3-5 näyttöä jotka ovat kaikille valinnaisista tutkinnon osista ja ne ovat kukin laajuudeltaan 10 ov.

Erityisopiskelijan näyttöä voidaan joutua mukauttamaan, eli muuttamaan tutkintovaatimuksista. Osalla vastaajista mukauttamista on toteutettu siten, että kirjalliset osuudet on minimoitu ja opiskelijaa on autettu näytön suorittamisessa jotta työ on saatu suoritettua. Lisäksi näytön kestoa on pidennetty ja muutoinkin opiskelijan erityispiirteet on huomioitu näyttötilanteessa sekä näyttö on tehty ryhmätyönä.

Erityisopiskelijoja ei saa kovin hyvin näyttöpaikkoja yrityselämästä. Kyselyyn vastanneet olivat myös sitä mieltä, että erityisopiskelija tarvitsee opettajan lähes päivittäistä tukea työssäoppimispaikalla. Lisäksi opiskelijat joutuvat tekemään enemmän avustavia töitä työmaalla eli vaativimpien töiden saaminen on hankalaa. Erityisopiskelijan työllistyminen työmarkkinoille oli vastaajien mukaan hankalaa joka osaltaan johtuu työmaiden kiireestä ja siten ajanpuutteesta nuorta kohtaan.

Näyttöjen ja koulutuksen kehittäminen

Kysyttäessä mitä lisäarvoa näytöt ovat tuoneet työhön, niin yleisin vastaus oli, että ei mitään lisäarvoa ja näytöt ovat tuoneet vain lisää työtä ilman lisäkorvausta. Opettajalle maksettavaa korvausta tai tuntimäärää on pienennetty ja se myös näkyy opiskelijalle annettavasta tuesta. Resurssien pienentäminen on yleisesti käytetty säästötoimenpide toisen asteen ammatillisessa peruskoulutuksessa, mihin on rahoittajan eli valtion puututtava.

Vastaajat olivat yleisesti sitä mieltä, että näyttöjä ei pidä poistaa toisen asteen koulutuksesta. Näyttöjen määrää voitaisiin kyllä vähentää. Jopa yksi opintojen loppuun sijoittuva päänäyttö voisi riittää. Näytöt voitaisiin toteuttaa myös oppilaitoksissa jos niitä ei voisi suorittaa yrityselämässä.

Osa vastaajista on tuskastunut koko näyttötouhuun ja heidän mielestä näytöt pitäisi lopettaa. Näytöt ovat tuoneet vastaajien mukaan vain paperin pyörittystä ja näytöt vievät turhan paljon aikaa opettajan opetustyöstä.

Ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteiset opinnot) voisi vastaajien mukaan vähentää tai jopa muuttaa valinnaisiksi. Jotkin opiskelijat voisivat valita vain ammattiopinnot ja joitain yhteisiä opintoja ja siten suorittaa perustutkinnon. Toisille voisi olla taas

ammattikorkeakouluun tähtäävät opinnot eli painotus olisi enemmän yhteisissä opinnoissa (matematiikka, fysiikka, kieliopinnot).

Osa vastaajista lyhentäisi koulutusaikaa. Ne opiskelijat jotka tähtäävät ammattikorkeakouluun tai haluavat suorittaa laajemman peruskoulutuksen, opiskeluaika olisi kolme vuotta. Opiskelijat jotka tähtäävät työllä oppimiseen ja nopeampaan tutkinnon suorittamiseen opiskelisivat kaksi vuotta. Tämä voisi olla ratkaisu myös opiskelijoiden keskeyttämiin ammattiopistoihin.

Vastauksista ilmeni myös 2+1 –koulutusmalli ehdotus. Kaksi ensimmäistä vuotta opiskeltaisiin vain ammatillisia aineita. Ne sisältäisivät teoriaopetusta, työsaliopetusta, työssäoppimista yrityksessä sekä koulun työmaalla. Kahden vuoden jälkeen olisi "valmis" aloittamaan työuran mutta halutessaan voisi käydä vielä kolmannen vuoden koulua. Vastaavasti kolmannen vuoden voisi käydä myöhemminkin oltuaan muutaman vuoden työelämässä. Kolmantena vuotena opetus olisi pelkkää teoriaopetusta ja painottuisi jatko-opinnoissa tarvittaviin taitoihin. Ne sisältäisivät yhteisiä opintoja sekä syventäviä ammatillisia opintoja kuten CAD-piirustus, mittaustöiden lisäkurssi, rakennusfysiikkaa, jne.

Kyselyn vastauksista ilmeni myös, että työpaikoille olisi saatava osaavia työpaikkaohjaajia ja keskustelua lisäämällä oppilaitoksen ja työpaikkojen välille. Tähän vain tarvitaan ihmisiä joilla on riittävästi aikaa hoitaa nuoren oppimista osaavaksi työntekijäksi.

7 LUOTETTAVUUSTARKASTELU

Osallistuin Opetushallituksen järjestämään rakennusalan ammatillisen peruskoulutuksen oppimistulosten työryhmään jonka tehtävänä oli tehdä arviointia rakennusalan valtakunnallisesta oppimistuloksista. Tehtävänäni arviointityöryhmässä oli analysoida ammattiosaamisen näyttöjen kuvaukset, joita oli yhteensä 10920 kpl sekä näyttösuunnitelmat kaikilta 49 rakennusalan koulutuksen järjestäjiltä. Kokemukseni ammattiosaamisen näyttöjen tämänhetkisestä valtakunnan tilasta on vankalla pohjalla.

Kyselylomake testattiin Omnian ammattiopiston rakennusalan opettajilla, työn ohjaavalla opettajalla Birgitta Varjosella ja opetushallituksen Pirjo Väyrysellä ja Anu Räisäsellä. Kyselylomakkeen testaajat antoivat monipuolista palautetta ja kommentteja, jotka huomioin muokatessani kyselylomaketta. Kyselylomakkeisto tehtiin ryhmätyönä ja pohjana olivat kansallisen oppimistulosten arviointityöryhmän kokemukset. Taulukot ja kaaviot on pyritty esittämään luotettavasti ja harkitusti.

Kyselylomake lähetettiin 39 koulutuksen järjestäjälle ja vastauksia tuli yhteensä 69 kpl. Kysely oli kohdennettu ainoastaan näyttötyötä tekeville henkilöille ja täten vastausmääräkään ei ole kovin laaja. Vastauksia tuli tasaisesti koko Suomen ja vastaajat antoivat todenmukaisia rehtejä mielipiteitä sekä kommentteja koko koulutuksen tilasta ja tulevaisuuden suunnitelmista.

Erillinen työpajapäivä Espoossa toimi yhteenvetona tälle työlle ja saimme koottua yhteisesti uusia toimenpide-ehdotuksia koulutuksen laatijalle ja uusia menetelmiä koulutuksen järjestäjille. Työpajan anti perustuu yhteisöllisesti tehtyyn ja alan asiantuntijoiden laatimiin yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Olen toiminut opetuksen parissa n. 18 vuotta ja viimeiset kuusi vuotta olen pääasiassa keskittynyt erityisopetukseen. Olen myös ollut koko opetusurani aikana opiskelijoiden työssäoppimisen ohjaavana opettajana. Näyttötyö on tullut tutuksi jo ennen vuosituhaten vaihdetta, jolloin osa opiskelijoista sai ammattikirjan suoritettuaan hyväksytysti yhden ns. loppunäytön opintojen lopussa. Ammattikirja oli aluksi käytössä aikuisopiskelijoilla mutta se tuli myös mukaan toisen asteen opiskelijoiden koulutukseen.

8 JATKOSUUNNITELMA JA KEHITYSEHDOTUKSET

Ammatillisen koulutuksen laatijan olisi hyvä pohtia mitä ammatillisen koulutuksen rakenteelle tulee tehdä, näyttöjen ja työssäoppimisen tuomien kokemusten perusteella.

Toisen asteen ammatillinen peruskoulutus on jo integroitu lukiokoulutuksen kanssa. Ammatillinen peruskoulutus ammattikorkeakoulutus ja on vielä liian etäällä toisistaan. Näiden koulutusmuotojen osittaisellakin yhteistyöllä voisi olla tulevaisuudessa ammattiosaamisen näyttöjen laajentamien eri osaamistasoihin mahdollista.

Ehdotan ammatillisen koulutuksen asiantuntijatyöryhmän perustamista ja lisää tutkimusta ammatillisen koulutuksen kenttätasolta.

Seuraavassa on esitetty kyselyn tuloksissa ja työpajassa syntyneitä ideoita mitä rakennusalan peruskoulutuksen ammattiosaamisen näytöille tulisi tehdä ja mikä taho on niistä vastuussa.

KEHITTÄMISEHDOTUS	KUKA VASTAA
Koulutusaikoihin valinnallisuutta -2 vuotta, työelämään tähtäävä peruskoulutus tai vaihtoehtoisesti -3 vuotta, jatko-opintoihin tähtäävä laajempi peruskoulutus	OPH
Työssäoppimisen resursoinnin lisääminen -tällä hetkellä koulutuksen järjestäjät pitävät opiskelijoiden työssäoppimisen seuranta säästökeinona	Koulutuksen järjestäjä OPH valvoo
Näyttöjen kuvausten yhtenäistäminen -näyttömateriaalipankki	OPH
Arvioinnin kirjaamisen yhtenäistäminen	OPH Koulutuksen järjestäjä
Näyttöjen määrän vähentäminen -2 pakollista näyttöä -1 valinnainen näyttö	OPH
Näyttöjen arviointiasteikon muuttaminen 1-5 asteikko	OPH
Arviointikriteerien yksinkertaistaminen ja selkeyttäminen	OPH

Ammattitaitoa tukevien opintojen muuttaminen -pakolliset, integroidaan 2-vuotiseen koulutukseen -lisäksi valinnaiset ja pakolliset, 3-vuotiseen koulutukseen, ei integraatiota	OPH
Työpaikkaohjaajien koulutus	Koulutuksen järjestäjä
Ammattimies opettajan tueksi	Koulutuksen järjestäjä
Eriyistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tuen lisääminen	Koulutuksen järjestäjä
Osastokohtainen koulutuksen kehittämisryhmän perustaminen	Koulutuksen järjestäjä
Neuvottelutoimikuntien uudistaminen -opettajat ja yritysedustajat suunnittelevat yhdessä käytännön asioita	Koulutuksen järjestäjä
Yhtenäistettävä näytön asiakirjat = työsuunnitelma	Koulutuksen järjestäjä
Opiskelijoiden poissaolot (työaikojen noudattaminen) -pelisääntöjen laatiminen	Koulutuksen järjestäjä

Edellä lueteltujen kehittämisehdotusten johdosta olisi hyvä tehdä seuraavaa:

- koulutuksen laatija eli OPH ottaisi ”kopin” ja lähtisi etenemään kohti ”kenttää”
- tarvitaan seminaareja ammattiosaamisen näytöistä
- on saatava tilaa, aikaa ja paikkoja koulutuksen kehittämiselle

Lopuksi haluan vielä kiittää kaikkia niitä henkilöitä, jotka ovat olleet tavalla tai toisella mukanaani kehittämässä rakennusalan ammattiosaamisen näyttöjä.

LÄHTEET

- Klemelä, K.1999. Ammattikunnista ammatillisiin oppilaitoksiin. Turku: Turun yliopisto.
- Raitaniemi, V. Rajaniemi, A. Ruohotie, P. Harra, K.2000. Suomalaisen ammattikasvatuksen historia. Tampere: Okka-säätiö.
- Rakennusalan perustutkinnon perusteet. OPH, 2009. Helsinki: Opetushallitus.
- Laki ja asetus ammatillisesta koulutuksesta muutoksineen (L 630/1998, L 479/2003, L 601/2005, A 811/1998, A 603/2005)
- Opetushallituksen määräys (M 32/011/2005)
- Ammattiosaamisen näytöt käyttöön. OPH, 2006. Helsinki: Opetushallitus
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi.
- Asetus ammatillisesta koulutuksesta 1.11.1998/811
- Varjonen, B. & Maijala, H. 2010. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto, osana innovaatioympäristöjä. Hämeenlinna: HAMK:n julkaisuja 8/2010
- Ruohotie Pekka, 2000. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. WSOY. Tampere
- Hakala Juha T, 1998. Opinnäyte luovasti. Tammer-Paino Oy. Tampere
- Oikarinen Seija. 2005. Puu- ja korjausrakentaminen toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa. HAMK:in julkaisuja 4/2005. Hämeenlinna
- Kyrö Paula. 2004. Tutkimusprosessi valintojen polkuna. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Tuomi J. & Sarajärvi A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi

KYSELY RAKENNUSALAN AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN TOTEUTUMISESTA

KYSELYN TAVOITE

Kysely liittyy YAMK:n tutkintotyöhöni rakennusalan ammattiosaamisen näyttöjen toteutumisesta ja niiden kehittämisestä.

Kysely on lähetetty kaikkiin Suomen ammatillisiin oppilaitoksiin joissa järjestetään rakennusalan peruskoulutusta.

Kysely on kohdennettu opettajille tai työnohjaajille jotka opettavat tai ohjaavat rakennusalan perustutkinnon opiskelijoita päivittäin tai päätoimisesti.

Jos toimit rakennusosastolla samanaikaisesti sekä esimiehenä että opettajana, niin vastaa silti.

VASTAAMISOHJEET

Varaa hetki aikaa ja tee kysely nyt heti kerralla valmiiksi, vastaamiseen menee aikaa n. 20 min.

Ota kantaa reilusti, henkilöllisyyttäsi en tarvitse, ainoastaan mielipiteesi. Vastaajat eivät ole tunnistettavissa.

Muista painaa lopussa olevaa lähetä vastaukset -painiketta.

LISÄTIETOJA

Jos sinulla on kysyttävää niin olli.saalasti@omnia.fi tai soita 0503582319.

Kiitos aktiivisuudestasi jo etukäteen!

PERUSTIETOJA

Olen

- ☐ ammatinopettaja (rakennusala)
☐ työnohjaaja tai ammattimies
☐ ammatinopettaja ja samalla osaston esimies
☐ Jokin muu, mikä

Olen

- ☐ nainen
☐ mies

Oppilaitoksen nimi

Kuinka paljon rakennusosastollanne on opiskelijoita lukuvuotena 2011-2012?

Montako opettajaa on osastollanne?

Entä kuinka monta työnohjaajaa tai ammattimiestä?

Onko teillä rakennusalan pienryhmiä? (erityisopetus)

- ☐ on
☐ ei ole

Jos teillä on rakennusalan pienryhmiä (erityisopetus), niin kuinka monta pienryhmää on yhteensä 2011-2012?

TYÖSSÄOPPIMINEN

Kuinka usein (opettaja) käyt seuraamassa opiskelijaa työssäoppimisen aikana?

- ☐ kerran viikossa
☐ kahden viikon välein
☐ kerran kuukaudessa
☐ kaksi kertaa työssäoppimisen aikana eli kerran alussa ja kerran loppukeskustelussa
☐ en yhtään kertaa

Kuinka paljon ryhmälläsi on keskimäärin työssäoppimista opintoviikkoina kolmen vuoden aikana?

Mitä muita yhteydenpitomuotoja käytät työssäoppimisen seurannassa?

- ☐ puhelimella soittaminen
☐ tekstiviesti
☐ sähköposti
☐ jokin muu, mikä

AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT

**Miten kauan olet tehnyt töitä ammattiosaamisen näyttöjen parissa?
(valitse yksi)**

- ☐ en yhtään
☐ alle 1 vuosi
☐ 1-2 vuotta
☐ 2-3 vuotta
☐ 3-5 vuotta
☐ yli 5 vuotta

Onko sinulla käytössäsi arviointisuunnitelma?

--

- ☐ ei mitenkään
- ☐ en tiedä mikä on toimitilin
- ☐ seuraa näyttöjen toteutusta kentällä
- ☐ toimii vain "leimaisimena"
- ☐ jotenkin muuten, miten

ensimmäinen näyttöpaikka tulisi olla

Loput ammattiosaamisen näyttöpaikat tulisi mielestäni olla (näytöt 2, 3, 4, jne.)

täysin eri mieltä=1 täysin samaa mieltä=6

[illegible]

Mitä lisäarvoa ammattiosaamisen näytöt ovat tuoneet työhösi?

**Saavatko opiskelijat helposti
näyttöpaikkoja
yrityselämästä?**

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä

	mitä mieltä olet seuraavista väittämistä					
	täysin eri mieltä=1			täysin samaa mieltä=6		
	1	2	3	4	5	6
välillä näyttö täytyy keksiä eli "vetästä hatusta"	☐	☐	☐	☐	☐	☐
näyttö kuuluu OPS:n sisältöön	☐	☐	☐	☐	☐	☐
näyttö ei anna todellista kuvaa opiskelijan osaamisesta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
näytöt ovat turhia, tarpeettomia tapahtumia	☐	☐	☐	☐	☐	☐
lyhyt, päivän, pari kestävä näyttö on parempi kuin pitkä yli 1 kk kestävä näyttö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
opiskelijan koko osaaminen tulee selville näytössä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
työturvallisuus on arvioinnin kohde näytössä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
yksi näyttö/vuosi on riittävä näyttöjen määrä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat voi suorittaa näytöillä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
elinikäisen opimisen avaintaidot tulee näytöissä esille	☐	☐	☐	☐	☐	☐

**Onko opiskelija saanut
tutkintotodistuksen
suorittamatta yhtään
työpaikkanäyttöä?**

☐ kyllä

☐ ei

**Perustele jos vastasit
KYLLÄ?**

Millaisia haittoja tai ongelmia näytöt ovat tuoneet työhösi?

Millainen on hyvä näyttö?

Kuka ottaa näytöt vastaan oppilaitoksessa suoritettavassa näytössä?

- ☐ ryhmän ammatinopettaja yksinään
- ☐ ammatinopettajat yhdessä
- ☐ osaston "näyttövastaava"
- ☐ yhteinen osaston opettajatiimi
- ☐ oppilaitoksen ammattimies
- ☐ oppilaitoksen esimies
- ☐ opettaja, yrityselämän edustajat
- ☐ jokin muu, mikä

Kuka päättää oppilaitosnäytön arvioinnista?

- ☐ ryhmän ammatinopettaja yksinään
- ☐ ammatinopettajat yhdessä
- ☐ osaston "näyttövastaava"
- ☐ yhteinen osaston opettajatiimi
- ☐ oppilaitoksen ammattimies
- ☐ oppilaitoksen esimies
- ☐ opettaja, yrityselämän edustajat
- ☐ jokin muu, mikä

Kuka taas ottaa näytöt vastaan työpaikalla (ulkopuolisessa yrityksessä)?

- ☐ ryhmän ammatinopettaja yksinään
- ☐ ammatinopettajat yhdessä
- ☐ osaston "näyttövastaava"
- ☐ yhteinen osaston opettajatiimi
- ☐ oppilaitoksen esimies
- ☐ yrityksen työnjohtaja
- ☐ yrityksen työntekijä (ammattimies)
- ☐ opettaja, yrityselämän edustajat
- ☐ jokin muu, mikä

Kuka päättää työpaikkanäytön arvioinnista?

- ☐ ryhmän ammatinopettaja yksinään
- ☐ ammatinopettajat yhdessä
- ☐ osaston "näyttövastaava"
- ☐ yhteinen osaston opettajatiimi
- ☐ oppilaitoksen esimies
- ☐ yrityksen työnjohtaja
- ☐ yrityksen työntekijä (ammattimies)
- ☐ opettaja, yrityselämän edustajat
- ☐ jokin muu, mikä

**Annatko opiskelijalle
tutkinnon osan arvosanan
pelkän näytön perusteella?**

- ☐ kyllä
☐ en

Jos vastasit edelliseen KYLLÄ, niin perustele vastauksesi.

**Jos vastasit edelliseen EN, niin perustele vastauksesi.
Millaista muuta menetelmää käytät tutkinnon osan osaamisen
arviointimenetelmänä?**

**Miten opiskelijaa olisi hyvä
arvioida?**

- ☐ nykyisellä eli 1-3 asteikolla
☐ asteikolla 1-5
☐ asteikolla 1-10
☐ hyväksytty/hylätty
☐ ei numeerista asteikkoa vaan
lauseella

**Hylkäätkö opiskelijoiden
näyttöjä?**

- ☐ en koskaan
☐ joskus hylkään
☐ usein hylkään
☐ jokin muu, mikä

**Perustele miksi olet joutunut hylkäämään opiskelijan
ammattiosaamisen näytön?**

Mitä mieltä olet seuraavista näyttöjä koskevista väittämistä

Näytöt...

**mitä mieltä olet seuraavista
väittämistä**

	täysin eri mieltä=1			täysin samaa mieltä=6		
	1	2	3	4	5	6
pitäisi poistaa kokonaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
edistävät opiskelijan ammattitaidon kehittymistä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
edistävät opiskelijan työpaikan saantia	☐	☐	☐	☐	☐	☐
lisäävät opettajan työtaakkaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
helpottavat arviointia	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ovat vaikeita arvioida opiskelijaa asteikolla 1-3	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olisi hyvä keskittää yhdelle (muutamalle) opettajalle	☐	☐	☐	☐	☐	☐
sekottavat normaalia opettamistyötä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
pitäisi keskittää opintojen loppuun yhdeksi näytöksi	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Miten muuttaisit rakennusalan ammatillista peruskoulutusta (koulutusaika, työssäoppiminen, näytöt)?

Miten näyttöjä tulisi kehittää?

Kuvaile sinun mielestäsi teidän kattavin ammattiosaamisen näyttötilaisuus? (mahdollisimman seikkaperäisesti työn kuvaus, näyttöpaikka jne.) Perustele miksi ko. näyttö on niin hyvä.

○

saa samanarvoisia näyttökohteita kuin muutkin opiskelijat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
noudattaa hyvin työaikoja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
on motivoitunut ja halukas oppimaan uutta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
joutuu olemaan jatkuvasti ilman työpaikkaohjaajan tukea työmaalla	☐	☐	☐	☐	☐	☐
saa välillä armosta hyväksytyn näytön arvioinnin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
työllistyy hyvin työmarkkinoille	☐	☐	☐	☐	☐	☐

KOULUTUS NÄYTTÖIHIN

Millaista koulutusta olet saanut ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamiseen?

- ☐ en mitään koulutusta
- ☐ osaston sisäistä koulutusta
- ☐ koulutuksen järjestäjän laaja-alaista yleistä koulutusta
- ☐ oppilaitoksen ulkopuolisen asinatuntijan järjestämää koulutusta
- ☐ eu-projektin puitteissa järjestettyä koulutusta

Mitä tietokoneohjelmaa käytätte näyttöjen suunnittelussa ja arvioinnin kirjaamisessa?

Tarvitsetko lisäkoulutusta näyttöihin?

- ☐ tarvitsen pikaisesti
- ☐ tarvitsen myöhemmin
- ☐ en tarvitse

Lähetä vastaukset